Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 286 (14306) | 1973 оной декабриин 7, пятница | Сэн 2 мүнгэн

ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

Партийна эхин организацинуудта тоосоото һунгалтын ...гланууд боложо дүүрэнтэбэ. Тэдэ суглаанууд үнгэрһэн ...хэһэн хүдэлмэриингөө дүн хаража үзөөд, саашадаа ...үүлхэ зорилгоёо хараалба. Ингээд тоосоото һунгал... кампаниин ээлжээтэ шатань орохонь. Энэ жэлэй де...рь, 1974 оной январь һарануудта городской болон ...онно партийна конференцинүүд боложо дүүрэхэ зэргэ... Эдэ конферницинүүд КПСС-эй XXIV съездын боло... сагһаа хойшо түрүүшынхеэ зарлагдахаяа байһан ту...үсгаар удха шанартай байхань элитэ. Ерэхэ үедэ пар...на комитедүүдэй бэелүүлхэ зорилгонуудые дүүргэл... гүнзэгыгөөр нүлөөлхэ эрхэ байдал хангаха зэргэтэй. «Тоосоото һунгалтын партийна суглаанууд болон пар...на конференцинүүдые үнгэргэхэ тухай» абаһан тог... соогоо КПСС-эй ЦК эдэ суглаан болон конференци...д дээрэ партиин XXIV съездын, мүн КПСС-эй ЦК-гай ...эй Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ та...хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд нарин нягтаар алишье ...һаа шэнжэлэгдэн согсологдохо зэргэтэй гэжэ тэмдэг...эн байна. Энэ заабариинь бэелүүлэн, партиин рай...ууд үнгэрһэн үедэ арадай ажахы болон соёл культу... хүтэлбэрилхэ талаар хэһэн хүдэлмэриеэ һайнаар ...олоод, конференциин үзэмжэдэ табиха уялгатай. ...ПСС-эй XXIV съездһээ хойшонхи үедэ партиин шинд...ринүүдые хүсэндэнь хүргэхэ талаар партиин райко...д яһала баян дүй дүршэлтэй болонхой. ...алис мүрысөө хүтэлбэрилхэ хэрэг нилээд ...жараа, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй, шэнэ юумэ үүсхэг...эй дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ асуудалда анхарал ехээр ...дуулдаг болоо, тэрэнэйл ашаа туһаар табан жэлэй даа-..., гүрэнэй түсэб болон уялгануудые дүүргэхын түлөө ...элдэ ажалшад улам эдэбхитэйгээр хам оролсонод. Республикын промышленна олон предприяти, колхоз ...н совхозууд юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан ...эй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэнэ, нииитын ...эдбэриин ашаг үрые арьбадхана, ажахы доторой арга ...ожонуудые гүйсэд хэрэглэхые оролдоно.

...эхэ зуура зарим район болон аймагуудта юһэдэхи та... жэлэй даабарие бирагүйгөөр дүүргэжэ, промышлен... болон хүдөө ажахын продукци абалгаяа дээшэлүүлхын ...а доторойнгоо арга боломжонуудые хүсэд элсүүлжэ ...адаггүй промышленна предприятинууд, колхоз болон ...озууд үшөөл олон. Капитальна барилга дээрэ ехэ ...гдалнууд бии. Гээгдэлдэ ороһон предприяти болон ...ынуудай ажал ябуулга, тэндэхи партийна организа...уудай хүдэлмэри тушаа партийна конференцинүүд ...э ехэ хөөрэлдөө дэлгэхэ шухала. Тиихэдээ нийтын ...эдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, научно-техническэ ...элтэ хурдадхаха, продукциин шанар һайжаруулха, ...ын хүтэлбэриин арга дүршэл улам нарижуулха хэм...нүүдые тодорхойлхо эрилтэ табигдана. Илангаяа хэ...эгдээгүй арга боломжонуудые гүйсэд элсүүлхэ, ал...та, арьбалалтын ёһо гуримые наринаар сахиха, ажа... предприяти, барилга бүхэнэй табан жэлэй даабари, ...нэй түсэб заатагүй дүүргэдэг болохо асуудалнуудта ...рал онсо хандуулха хэрэгтэй.

...үдөө ажахые комплексноор хүгжөөхэ, хүдөө ажахын ...малнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, мал ажалай ашаг ...э арьбадхаха талаар партиин хараалһан комплексно ...раммые КПСС-эй райкомуудай, партийна эхин орга...цинуудай хэр зэргээр бэелүүлжэ байһан тухай айма...дта болохо партийна конференцинүүд дээрэ үндэһэ ...мтатай, шэнжэлхы шэглэлтэй хөөрэлдөөнэй болохо ...һаниинь дамжаггүй. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ эрдэм ...ын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ, ... ажал болон тарян ажалые индустриальна гуримаар ...лхэ, газар болон техникээ һайнаар ашаглаха, ажа... эмхидхэл ба түлөөөһэ гуримшуулха хэрэгтэ илангаяа ... анхаралтайгаар хандаха шухала гэжэ тоологдоно. ...жалшадые культурно-ажаһуудалай талаар ханганга..., ...лективүүдэй социальна хүгжэлтын, Соведүүдые, проф...зэй, комсомолой болон олониитын бусад эмхинүүдые ...тийна талаар хүтэлбэрилгые һайжаруулгын асуудал...д конференциин хүдэлмэридэ баһал гол һуури эзэлхэ ...той. Экономикын, соёл культурын хүгжэлтын асуу...нуудые шиидхэхэ, ажалшадые хүмүүжүүлхэ, социалис ...ысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, түрүү дүй дүршэл нэб...үүлхэ хэрэгтэ тэдэнэй дүүргэдэг үүргые үргэдхэхэ ...тэ табигдана.

...артийна эхин организацинуудай дайшалхы шадаба...е улам дээшэлүүлхын, ажалша коллективтээ хүндэтэй, ...лбэрилхы бэлиг шадабаряар баян болгохын түлөө ...тиин горком болон райкомууд ехэ оролдолго гаргаха ...татай. Тиигээдшье партийна олон комитедүүд эхин ...н цеховой организацинуудые, партийна бүлэгүүдые ...амараар хүтэлбэрилнэ, секретарьнарай һуралсал саг ...лжэ эмхидхэнэ, хэр хүдэлжэ байһан тухайгаа тэдэнэр ...оо барина.

...ёбэшье нүлөө һулатайгаар, эдэбхи эрмэлзэлгүйгөөр ...лдэг партийна эхин организацинууд үшөөл олон бии ...аар. Партийна конференцинүүд партийна документ...дые һэлгэлгын үедэ болохонь. Ушар тиимэһээ партийна ...ментнүүдые һэлгэлгэтэй дашарамдуулан, хэгдэһэн ...лмэриин дүй дүршэл согсологдохо, партийна органи...нуудай хүдэлмэри улам һайжаруулха, КПСС-эй Про...мма ба Уставай эрилтэнүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ ком...истнуудай тон харюусалгатайгаар хандадаг байхаар ...үүжүүлхэ зорилготойгоор энэ хэмжээ ябуулгын эрхи...эжэ байһаниинь элитэ.

...адрнуудай хүдэлмэри тухай партийна конференци...д дээрэ ехэ хөөрэлдөөн болохо байһаниинь мэдээ... Партийна, совет болон ажахын хүтэлбэрилхы кадр...дые бэхижүүлхэ, һургаха талаар һүүлэй жэлнүүдэй ...шада партиин горком болон райкомууд ехэ хүдэлмэри ...эһэн байна. Шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо ...алта нилээд һайжараа.

...артийна эхин организацинуудта боложо үнгэрһэн тоо...о һунгалтын суглаанууд дээрэ зарим хүтэлбэрилхы ...алтад эдэбхигүйгөөр, һулаар хүдэлнэ гэһэн шүүмжэ... болоһон байна. Зариман партийна, гүрэнэй журам ...эг, дутуу дунда юумэнүүдтэй эбсэшоод ябадаг байна. ...һан хэрэгтээ харюусалгатайгаар, өөһэдтөө эрилтэ ехэ...ээр хандаха, парти ба правительствын директивэнүү... дүүргэлтые хинаха хэрэг һайжаруулха гэхэшэлэн ...лалтанууд хэгдээ. Кадрнуудай асуудалаар комму...тнуудай хэһэн ажаглалта болон дурадхалнууд конфе...циин үедэ заатагүй анхаралда абтаха ушартай.

...артийна организацинуудай ябуулдаг үзэл сурталай...литическэ хүдэлмэри, коммунистнуудай марксистско...нинскэ һуралсал, ажалшадые үнэн сэхээр, түрүү үзэл ...олтойгоор, коммунис ёһо гурим наринаар сахидаг, бур...зна үзэл бодолтой эбсэшэгүй байдагаар хүмүүжүүл...алаар хэгдэдэг ехэ хүдэлмэри партийна конференци...д дээрэ үргэнөөр зүбшэгдэхэ ёһотой.

...ПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гадаадын политическэ ... ажал ябуулгые улад зондо тайлбарилан ойлгуулха ...лгоор партийна организацинуудай ябуулдаг хүдэл...риин дүй дүршэл согсологдохо зэргэтэй. Тиихэтээ хам... ажалшадай, хүтэлбэрилхы кадрнуудай, мэргэжэлтэдэй ...литическэ, экономическа хүмүүжэлые дээшэлүүлхэ зо...гоор КПСС-эй ЦК-гай абаһан тогтоолнуудай үндэһөөр ...тийна организацинуудай хэһэн хүдэлмэри гүнзэгыгөөр ...жэлэгдэжэ, үзэл сурталай-политическэ хүдэлмэри... һайжаруулха хэмжээнүүд конференци дээрэ хараа...дхаха зэргэтэй болоно.

...артийна конференци хадаа городской болон аймагуу... партийна организацинуудай ажабайдалдахи ехэ гүн... удха шанартай ушар болоно. Тиимэһээ энээние ...лтэйгээр, удха түгэсөөр, парти доторой демократи на...аар баримталан үнгэргэхэ эрилтэ табигдана. Зүб, үнэн ... шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ үргэнөөр дэлгэ...лхэ шухала.

...онференцинүүд дээрэ городской болон районно коми...үдэй, шалгалтын комиссиин шэнэ составууд, област... партийна конференциин делегадууд һунгагдаха бай... Партийна органуудта бэлэдхэл һайнтай, эдэбхитэй, ...дэтэй коммунистнуудые һунгалга баһа нэгэ шухала ...тэ болоно. Тэдэнэйл бүридэлһөө, шанарһаа партиин ...комуудай саашанхи эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэ...н хэмжээн дулдыдаха байна ха юм.

...айонуудай партийна комитедүүд эмхидхэлэйнгээ та...р нилээд бэхижэжэ, хүтэлбэрилхы шадабаряа улам ...үүлжэ, тоосоото һунгалтынгаа үеые угтажа байна.

ГУРБАДАХИ ЖЭЛ — ШИИДХЭХЫ, ДҮРБЭДЭХИ КВАРТАЛ — ГАБШАГАЙ

РЕПОРТАЖ

ТЭЖЭЭЛ ПРОМЫШЛЕННА АРГААР БУЙЛУУЛАГДАХА

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо олон зүйлэй тэжээл тээрмэдэн холижо, тусгаар шэмэтэ тэжээл гаргадаг болоо

Адууһа малые элдэб бодосуудаар, каротин, белок гэхэ мэтээр хүсэлдүүлэгдэһэн тэжээлээр хангаха гээшэ мүнөө үедэ эгээн шухала хэрэг болоно. Энэ зорилгые Ставрополиин хизаарай ажахынууд амжалтатайгаар шиидхэжэ байнхай. Тэндэ элдэб зүйлэй тэжээл — үбһэ, һолоомо, таряа талханай зүйл гэхэ мэтые бүхыдэнь тээрмэдэжэ, ногоонойе гурил элдэб бодосуудые нэмэлсэжэ байгаад, хуурай борсогор зүйлнүүдые гаргадаг болоһоор үнинэй. Иимэ тэжээлые хонидто, үхэртэ, гахайда элдэб холисотойгоор үгэдэг байха юм. Холимол, борсогор болгогдоһон тэжээл хэрэглэжэ, хонин ажахые саашадань оньһожоруулха арга олдоһон байна.

Ставрополиин областиин ажахынуудай жэшээгээр манай республикада түрүүшынхеэ Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо тэжээл промышленна аргаар буйлуулха цех һаяхан ашаглалгада оруулагдаба. Түрүүшын холимол, борсогор тэжээл отара, гүүртэнүүдтэ эльгээгдэбэ.

Колхозой центрһээ урагшаа арбаад модо ябахада, Талын-Булагай тарялан нэмжыдэг. Эндэхи полевой станай дэргэдэ үргэн ехэ сонхонуудтай томо гэгшын шулуун байра бодхоогдожо, досоонь олон янзын машинанууд тодхогдобо. Одоол эндэ тэжээл буйлуулха, борсогор хуурай тэжээл гаргаха цех түхеэрэгдэһэн байна.

Иимэ цехэй эндэ түхеэрэгдэһэниинь ойлгосотой. Талын-Булагта колхозой гол тарялан. Тэжээлдэ холигдохо һолоомон эндэ элбэг.

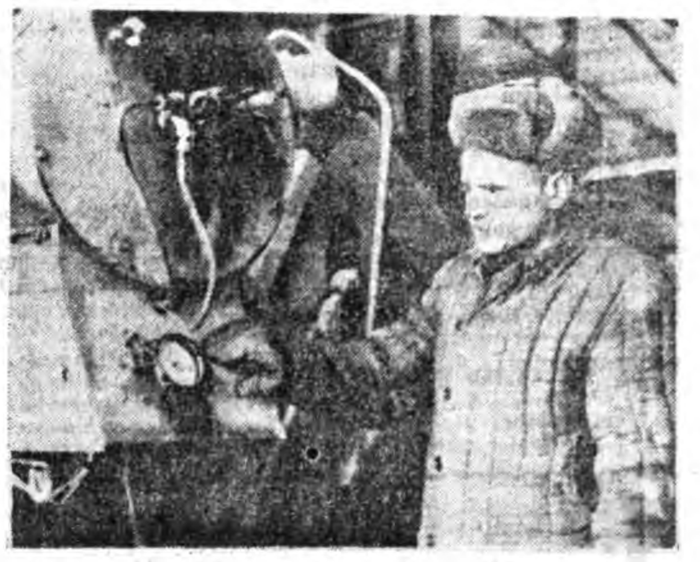
Цех соо ороходо олон машинын түршэгэнөөн замханагүй. Юуб гэхэдэ, эндэ ногооной гурил гаргадаг хоёр АВМ-04, таряа татаха машина хүдэлгэгдэнэ. Автомашинануудаар асарагдаһан һолоомон үбһэ тэжээл тараадаг КТУ-10 түхэлэй дүрбэн тэргэ соо буулгагдана. Тэндэһээ үбһэ, һолоомон КДУ-2 түхэлэй гурбан тээрмэдэ орожо, гурил мэтэ болгогдоно. Удаань үбһэнэй, һолоомоной гурил тус тустань хубаарилан гаргаха дүрбэн машинын хобто соо суглана.

Ямар малда эдюулэгдэхэ холимол тэжээлэй бэлдэгдэхэ байһые хараада абажа, үбһэнэй, һолоомоной, ногооной, ороһоной гурил, мүн элдэб бодосууд тусхай хубааритайгаар нэгэ ехэ амһартада орожо, тэндэ һайса худхагдана. Эдэ бүгэдэ машинын хүсөөр хэгдэнэ.

Удаань тэрэ худхагдаһан гурил белаз гэжэ шэнгэн зүйлтэй худхагдажа, ОГМ-0,8 түхэлэй хоёр машина руу оруулагдана. Тэндэ шахагдажа, хатаагдажа, хурганай зэргэ бүдүүн борсогор, бороботор ногоон үнгэтэй тэжээл машинаһаа гаража, ехэ бункер соо сугларна. Тэндэһээ автомашинада ашагдажа, фермэнүүдтэ абаашагдана. Иимэ ОГМ-0,8 түхэлэй машина час соо 0,8 тонно борсогор тэжээл гаргаха хүсэтэй.

Энэ цехтэ ажалладаг Цырен Бамбаевна Тахаева иимэ борсогор тэжээл альган дээрээ абаад һонирхон харана.

Тэжээл буйлуулдаг энэ цехые колхозой үнинэй механизатор, комбайнер Фанис Сулейманов **(1-дэхи зураг)** даажа байна. Гартаа дүйтэй энэ механизатор олон юумэ өөрөө тааруулжа табиһан байха юм.

Ажал ехэтэй бүхы хүдэлмэриин оньһожоруулагдаһан дээрэһээ эндэ олон хүнэй хүдэлһэнэй хэрэггүй. Цехые даагшаһаа гадна АВМ-04 машинануудые механизатор Илдус Зайдинов **(2-дохи зураг)** хүдэлгэнэ.

Шэнэ цехэй дутагдалынь юуб гэхэдэ, эндэхи тооһо татажа абаха вентилятор байхагүй. Мүн гал хүлэй аюулһаа сараха хэмжээн анхарагдаагүй байшоо. Мэргэжэлтэдэй һанахада, АВМ-04 машинануудые амяраа таһалга соо хүдэлгэхэдэ зохид. Мүн бэлэн болоһон тэжээлэй холисо суглуулха бункер цехэй газаа талада, һарабша доро тодхобол, һайн байгаа.

Б. ГЫЛЫКОВ,
...манай тусхай корр.
Сэлэнгын аймаг,
Талын-Булаг.

ҺААЛИШАДАЙ ОРОЛДОЛГО

Зэдын аймагай «Мир» колхозой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан байгаа. Хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө ажахын һаалишад, хонишод, мал адуулагшад социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, оролдосо ехэтэйгээр хүдэлжэ байна.

Үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ орон дотороо дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ энэ колхозой малшад эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажалай муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлаба. Тиигэжэ СССР-эй хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай Улаан тугта, мүнгэн шанда колхознай хүртэһэн байгаа. Мүн хэдэн түрүү малшаднай СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдааһэн.

Колхоздомнай һаалиин 5 фермэ бии юм. Тэдэнэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ гурбадахи фермэ эрхимлэнэ. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденой кавалер Дарма Жамцуев тус фермые ударидана. Энэ нүхэр мал ажалда удаан саг соо хүдэлжэ, һайн дүршэлтэй болонхой.

Гурбадахи фермын коллектив энэ жэлэй түсэбтэ даабари, абаһан уялгаяа амжалтатай бэелүүлхэ гээд онсолон тэмдэглэмээр. Эндэхи һаалишад байгша ондо хамтадаа 2. 375 центнер һү һааха түсэбтэй байһан юм. Мүнөө тэдэнэр 2.400 гаран центнер һү абаад, түсэбөө үлүүлжэ үрдиһэн байна. Тиигэхэдэ колхозой һаалиин дүрбэдэхи фермын коллектив баһал һайн дүнгүүдтэй.

Манай колхоздо һү һаали дээшэлүүлхын түлөө бүхы һаналаа табижа хүдэлдэг, ажалша бэрхэ һаалишад жэлһээ жэлдэ олошоржо байна. Жэшээ болгон һаалишан Намжилма Гармаевагай ажалые хараад үзэе. Энэ нүхэр арба гаран жэлдэ таһалгаряагүй һаалишанаар хүдэлнэ. Тиигэхэ зуураа жэл бүри шахуу һайн дүнгүүдтэй ябадаг юм. Шиидхэхы удха шанартай жэлдэшье оролдосотой һайнаар хүдэлжэ байна. Энэ жэл соо һү һааха түсэбтэ даабарияа ноябриин эхеэр дүүргээд, мүнөө ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллана. Ажалша бэрхэ энэ һаалишан Ажалай Улаан Тугай орденоор һаяхан шагнагдаһан байха юм.

Колхозой 3-дахи, 4-дэхи фермэнүүдэй һаалишад Екатерина Мухолзоева, Марта Гармаева, Софья Бумбуева, Дарима Бадмаева, Сурун Дашиева болон бусад түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи оние ажалай ехэ бэлэгүүдтэйгээр үдэшэжэ байна. Тус фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд энэ үбэлжэлгэдэ муу бэшээр бэлдэһэн юм. Нёдондоноойхиһоо холо ехэ үбһэн, силос, зеленко, сенаж бэлэдхэгдээ. Ороохо тарянай муу бэшэ ургаса абтажа, адууһа малда талха тарянай зүйл горитойхоноор үгэхэ арга олгогдонхой.

Д.-Д. БАДМАЕВ.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ГҮРЭНДӨӨ МЯХА, ҺҮ, ҮНДЭГЭ ХУДАЛДАХА ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЫЕ ХЭР ЗЭРГЭ ДҮҮРГЭЖЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

1973 оной декабриин 3-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймагууд	Мяхан	һүн	Үндэгэн
Түнхэнэй	118	101	105
Баунтын	109	96	—
Баргажанай	104	101	111
Хойто-Байгалай	101	147	—
Захааминай	101	103	—
Яруунын	95	106	—
Хэжэнгын	97	102	—
Сэлэнгын	95	95	—
Ахын	95	112	—
Хориин	93	104	—
Кабанскын	88	96	68
Бэшүүрэй	87	82	127
Прибайкалиин	87	86	—
Хяагтын	86	83	137
Улаан-Үдын	85	88	104
Хурамхаанай	83	114	—
Зэдын	82	98	112
Загарайн	79	81	294
Мухар-Шэбэрэй	74	83	94
Республика бүхыдөө	89	93	105

САЯНАЙ ХОРМОЙДО СУУРХАНА

Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой Таһархайн фермын һаалишад юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэбди гэһэн социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Һаалишад Д. Л. Пархаева, С.-Д. Н. Бодеева, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Д. Ж. Дарбалаева гэгшэд һү һааха жэлэйнгээ түсэб ноябриин 25-да дүүргээд, 1974 оной түсэбөөр ажаллана. Жэшээлхэдэ, һаалишан Д. Ж. Дарбалаева 1973 ондо 43 мянган килограмм һү һааха уялгатай байһан аад, ноябриин 25 болотор 43500 килограмм һү һаагаад байба. Үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр 2500 килограмм һүн һаагдаба. Энэмнай Түнхэнэй аймагта туйлагдаһан эрхим дүнгүүдэй нэгэн гээшэ.

С. БАИРОВ.

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБӨӨР АЖАЛЛАНА

Улаан-Үдын трикотажна фабрикын Хүндэлэй самбарта үйлэдбэриин дүшэн зургаан түрүүшүүлэй нэрэ оруулагдаа. Тэдэнэр юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабаринуудые хамагһаа урид дүүргэһэн байна.

Бүд нэхэгшэд Лариса Андреева, Зинаида Бартаева, Евгенья Батурина, Валентина Бухольцева гэгшэд январь һарын түсэбөөр ажаллажа байнхай. Тэдэнэр ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлжэ, эрхим шанартай продукци гаргажа суурхана. Байгша ондо фабрикын коллектив шударгыгаар ажаллана гэхэдэ алдуу болохогүй.

Тэдэнэр юһэн һарын туршада даабариһаа гадуур 20 мянган түхэригэй эд хэрэгсэл гаргажа, наймаанда табиһан байна. Коллектив уялгые ёһоор, декабриин 28 болотор жэлэйнгээ түсэб дүүргэхээр шиидээ. Фабрикын хүдэлмэришэдэй олонхидынь габшагай ажалаараа түсэбэй дүүргэлтэдэ горитойхон хубитаяа оруулна. Тиигэжэ тэдэнэр жэлэйнгээ даабарие болзорһоонь гурбан үдэрөөр урид дүүргэхэ арга боломжотой болоо.

Д. ГАРМАЕВ.

ШЭНЭ ТАСС-ҺОНИН

Н. В. Подгорный А. Дуглас-Хьюмтэй уулзаба

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байһан Великобританиин гадаадын ба харилсаа холбооной хэрэгүүдые эрхилхэ министр сэр Алик Дуглас-Хьюмтэй декабриин 4-дэ Кремль соо уулзаа.

Хани ёһоной хөөрэлдөөн боложо, совет-англиин харилсаае саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд, уласхоорондын байдалда хабаатай тон шухала асуудалнууд зүбшэлэгдэһэн байна. Хоёр ороной хоорондын харилсаа холбоое совет, британ арадуудай ашаа туһада Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал болон аюулгүй байдал бэхижүүлгын ашаа туһада улам үргэдхэхэ гэжэ Советскэ Союзай, Великобританиин эрмэлзэдэг байһаниинь онсолон тэмдэглэгдээ.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Советскэ Союзһаа Великобританида байдаг элшэн сайд Н. М. Луньков, тэрэшэлэн Великобританиин гадаадын ба харилсаа холбооной хэрэгүүдые эрхилдэг министрэй саг үргэлжын орлогшо сэр Томас Бримелоу, Великобританиһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд сэр Теренс Чарви гэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадаба.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ

СССР-эй Верховно Соведэй хоёр палатын Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссинуудай, һалбаринуудта хабаатай комиссинуудай түлөөлэгшэдэй пленарна заседани декабриин 4-дэ Кремльдэ болоо.

Депутадууд — комиссиин гэшүүд СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тушаа, СССР-эй 1974 оной гүрэнэй бюджет тушаа, тэрэшэлэн СССР-эй 1972 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоон тушаа тобшололнуудай проектнүүдые хаража үзэбэ.

Түсэбэй ба бюджедэй гол гүйсэдхэлнүүд тушаа Бэлэдхэлэй комиссинуудай түрүүлэгшэнэр, депутадууд Ф. Л. Кохонов, О. А. Басиев гэгшэд элидхэлнүүдые хээ. СССР-эй правительствын зууршалһанай ёһоор, ороной ерэхэ жэлэй түсэб ба бюджедые һайшааха, депутадуудай ажаглалтанууд болон һанамжа дурадхалнуудые хараада абаха гэжэ элидхэлнүүд дотор дурадхагдана.

Тэрэшэлэн, түсэблэлгын-бюджетнэ ба һалбаринуудта хабаатай комиссинуудай нэмэлтэ элидхэлнүүдэй проектнүүд пленарна заседани дээрэ хаража үзэгдөө. Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссинуудай түрүүлэгшэнэр СССР-эй Верховно Соведэй болохоёо байгаа сесси дээрэ бүхы комиссинуудай үмэнэһөө тиимэ элидхэлнүүдые хэхэ юм.

Элидхэлнүүдһээ, хэлэгдэһэн үгэнүүдһээ харахада, СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд, министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд декабриин 12-то Москвада нээгдэхэ СССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй VII сессиин баталамжада табигдаха ороной 1974 оной түсэб болон бюджедэй талаар даб дээрэ ехэ хүдэлмэри хэһэн байна.

МАЛШАДАЙ ҮБЭЛЭЙ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын коллегиһээ

Малшад үбэлэй сагта ехэ оролдолго хүсэлэлгэ гаргаха ушартай болодог. Адууһа мал үбэлдөө тэжээл ехээр хэрэглэдэг, харууһа ехэтэй болодог гээшэ. Мал ажалай мүнөө ямар байдалтай байһан тухай, малайнгаа үбэлжэлгэдэ колхозууд болон совхозуудай ямараар бэлдэһэн тухай асуудал декабриин 4-дэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын коллеги дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Энэ жэлдэ, түрүүшын наранудай бэрхэшээлтэй байбашье һаань, ороной малшад мяха, һү, үндэгэ, нооһо ехээр абадаг болоо. Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбүүд амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Элдэб малай ба шубуудай тоо нэмээ. Орон доторхи мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үргэнөөр дэлгэрһэн социалис мүрысөөн энэ хэрэгтэ угаа ехэ үүргэ дүүргээ гэжэ коллеги дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

Малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэхэ гээшэ шухалын шухала зорилго болоно. Тус һалбариин хүгжэлтын темпнь энээнһээ нилээд дулдыдаха байна. Мал ажалай фермэнүүд үбһэ тэжээлээр үнгэрэгшэ жэлнүүдэйхиһээ үлүү һайнаар хангагданхай. Гэхэ зуура, зарим районуудта тэжээлэй нөөсэ багашаг байна. Үбһэ тэжээлээ гамтайгаар, зүбөөр хэрэглэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулха шухала гэжэ коллеги дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. Дүй дүршэлһөө харахада, тэжээлэй цехүүд ба кухнинуудые эмхидхэлгэ, тэжээлнүүдээ һайса буйлуулан бэлдэжэ хэрэглэлгэ — ашаа үрэтэй арга болоно.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлдэлгын талаар колхозууд, совхозуудта элирүүлэгдэһэн дутуу дундануудые зайсуулха аргануд коллеги дээрэ хараалагдаба. Тэжээл зүбөөр хэрэглэхэ бусад нөөсэнүүдые бүрин ашаглаха нэмэлтэ хэмжээнүүд тодорхойлогдоо. Табан жэлэйнгээ дүрбэдэхи жэлэй түсэб болон социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө фермэнүүд, бригадануудай хүдэлмэрилэгшэдэй социалис мүрысөө үбэлжэлгын үедэ үргэнөөр эмхидхэхэ гээшэ хүдөө ажахын зургаануудай тон шухала зорилго болоно гэжэ коллеги тоолоно.

Тэрэшэлэн ургамалнуудые химическэ, биологическа ба бусад аргануудаар хамгаалгын ашаа үрые улам ехэ болгохо тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ экономидо-математическа аргануудые, тоололгын техникэ хэрэглэлгэ улам үргэдхэхэ асуудал хаража үзэгдөө.

(ТАСС).

Суута полководецой дурасхаалда

Суута полководец, Граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнуудай алдарта баатар, Советскэ Союзай маршал С. М. Буденнын дурасхаалые мүнхэлхэ зорилгоор Ставрополиин хизаарай Прикумск хотые, Прикумска районние Будённовск хото, Будённовско район болгожо хубилган нэрлэхэ гэжэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум шиидхэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор Советскэ Союзай маршал С. М. Будённын нэрэ Ленинэй орденто, улаан-тугта Сэрэгэй хэлхеэ холбооной академидэ олгогдоо. Дайнай урда тээхи жэлнүүдтэ сэрэгүүдыень С. М. Будённын командалһан Московско сэрэгэй округой штабай байшанда дурасхаалай самбар хадагдахань. Москва хотын үйлсэнүүдэй нэгэн С. М. Будённын нэрээр нэрлэгдэхэ болобо. Сэрэгэй хэдэ хэдэн дээдэ һургуулинуудай һурагшад болон курсантнуудта үгтэхэ С. М. Будённын нэрэмжэтэ стипендинүүд бии болгогдоо.

ПОЛИТИЧЕСКЭ ҺУРАЛСАЛ

ТҮРҮҮШЫН ХЭШЭЭЛНҮҮД ЮУ ХАРУУЛААБ?

Ажалшадые марксистко-ленинскэ үзэл сурталаар, үндэр дээдэ ухаан мэдэрэлтэйгээр, коммунизмын агуу-ехэ хэрэгэй түлөө эбсэшэгүйгөөр тэмсэхээр хүмүүжүүлхэ гэһэн зорилго партиин организацинуудай урда табигдана. Парти болон правительствын энэ шухала зорилгые бэелүүлхэдэ, манай республикын партийна организацинууд политическэ һуралсалда үдэр бүри анхарал хандуулжа байна.

Партийна болон комсомолой гэгээрэлэй һургуулинуудта октябрь һараһаа занятинууд эхилбэ. Мүнөө дээрээ теоретическэ семинарнууд, политическэ һургуулинууд ба кружогууд хэдэ хэдэн занятинуудые үнгэргөөд байна. Ушар тиимэһээ политическэ һургуулинуудта һуралсалай шэнэ жэл хэр эмхитэйгээр эхилээб гэһэн асуудалда харюу үгэлтэй байна.

КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшан 1973—1974 оной һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэл үедөө партиин райкомуудай политическэ гэгээрэлэй кабинедүүдэй даагшанартай, бүхы пропагандистнартай семинарнуудые үнгэргөө. Дүн хамта 1.5 мянган хүн эдэ семинарнуудта хабаадалсаба.

Семинарта хабаадагшад КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр В. Г. Бирюковой «Юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ республикын ажалшадай абаhан социалис уялгануудай дүүргэлтын зарим дүнгүүд тухай», обкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша М. М. Гаськовой «Мүнөө үеын үзэл сурталай хүдэлмэриин зарим асуудалнууд», партиин обкомой лектор А. С. Серебряковой «Партиин XXIV съездын, КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1973 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар КПСС-эй бэелүүлдэг гадаадын политическэ ажал ябуулга тухай» гэһэн элидхэлнүүдые hонирхожо шагнаа.

Байгша оной сентябрь-октябрь hараануудта партиин райкомууд пропагандистнартай, парткомуудай секретарьнартай семинар-зүблөөнүүдые үнгэргэжэ, үнгэрэгшэ жэлэйнгээ дүнгүүдые хаража үзөөд, hуралсалай шэнэ жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонуудые хараалба.

Политическэ hуралсал хотодо, городуудта октябриин 1-hээ, хүдөө нютагуудта—октябриин 15-haa хэжэ эхилбэ. Хамта дээрээ 60 мянган хүн, тэрэ тоодо 35.5 мянган коммунист мүнөө жэлдэ hураха байна.

Юрэнхы дээрэнь харахада, политическэ hургуулинуудай hуралсагшад экономическа эрдэмээр экономикын ба ажахы хүтэлбэрилгын асуудалаар, мүнөөнэй үе шатада партиин бэелүүлдэг экономическа политикаар улам hонирходог болоод байна. Энээниие иимэ жэшээнүүдhээ харуулжа болоно. Марксизм-ленинизмын үндэhэ hуури шудалдаг hургуулинуудай, эхин шатын политическэ hургуулинуудай тоо үнгэрэгшэ жэлдэ 625 байгаа haa, мүнөө жэлдэ 723 болоо, харин дунда шатада — мүнөө жэлдэ 70 hургуули нэмэгдээ. Тиихэдэ «Экономическа эрдэмэй үндэhэ hуури», «Ажалай ба экономикын үндэhэ hууринуудые», «Экономикын үндэhэнүүд ба промышленна, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэ» шудалдаг hургуулинуудай тоо нэмэгдээ.

Комсомолой гэгээрэлэй 595 hургуули мүнөө жэлдэ эмхидхэгдэбэ. Тэдэ hургуулинуудта 15 мянга гаран хүбүүд, басагад hуралсана.

Политическэ hуралсалай шэнэ жэлдэ hайнаар бэлэдхэhэнэй ашаар түрүүшын занятинууд республика доторхи хэд хаанагүй эмхитэйгээр үнгэрбэ. Түрүүшын занятинууд дээрэ партиин Центральна Комитедэй апрелиин (1973 оной) Пленумэй материалнууд, Л. И. Брежневэй США-да, ФРГ-дэ, Францида албаны хэрэгээр айлшалhанай дүнгүүдые шудалаа.

«Электромашина», ЛВРЗ, судна бүтээлгын, шэлэй заводуудай, дотоодын хэрэгүүдэй министерствын, индустриально - педагогическа техникумэй, 1-дэхи интернат-hургуулиин, Хүртэйн, Хурамханай леспромхозуудай, Улаан-Үдын аймагай «Восход», «Маяк», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай, Захааминай аймагай Далахайн Санагын совхозуудай, Мухар-Шэбэрэй аймагай Сүтайн совхозой, «Заганский», «Знамя Ленина» гэжэ колхозуудай партийна организацинууд түрүүшын хэшээлнүүдые эмхитэйгээр үнгэргэжэ шадаа. Тиихэдэ олонхи партийна организацинууд пропагандистнуудые бэлдэхэ, хубаарилан табиха асуудалда тон зүбөөр гол анхаралаа хандуулаа. Мүнөө манай республикада дүй дүршэлтэй болоhон, политическэ талаараа бэлэдхэлhайитай пропагандистнууд олон болоо. Мухар-Шэбэртэ барилга хэдэг «Бурводстройн» ПМК-гай пропагандист П. Я. Лебедев тэдэнэй тоодо оролсоно. Пропагандист занятидаа hайнаар бэлдэhэн тула КПСС-эй ЦК-гай бэелүүлдэг эб найрамдалта политикые тодорхойгоор хөөрэжэ шадаба. Эб найрамдалай түлөө тэмсэжэ хэрэг мүнөө совет хүн бүхэнэй үнэн сэхэ ажалhаа дулдыдаха гэhэн тобшолол хэhэн байна. Энээнтэй хамта шагнагшад энэ асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Зүгөөр үшөө нэгэ ондоо жэшээ дурдая. Улаан-Үдын Советскэ районой 11 парторганизаци («Забайкаллес» комбинат, «Байгал» гэжэ оёдолой нэгэдэл, барилга-заhабарилгын 2-дохи управлени гэхэ мэтэ) политическэ шухала хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаhан дээрэhээ түрүүшынгээ занятинуудые үнгэргэнгүй үлөө. Тиихэдэ Прибайкалиин, Сэлэнгын, Баргажанай, Хоринн, Загарайн аймагуудай зарим ажахынуудта, промышленна предприятинуудта түрүүшын хэшээлнүүд таhалдуулагдаба.

Зарим предприятинууд болон ажахынуудай политическэ hуралсалай түрүүшын занятинуудта хүнүүд үсөөнөөр ерээ. Улаан-Үдын локомотивно деподо, Хоринн аймагай «Георгиевский» совхоздо, барилга-заhабарилгын участогта, Яруунын аймагай хэлхеэ холбооной узелда тиимэ байгаа.

Эдэ бүхы дутагдалнууд юундэ ушараа б гэхэдэ, политическэ hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэхэ үедөө партиин райкомууд hайн хиналта хэжэ шадаагүй. Тэдэнэй зүгhөө политическэ hуралсалай байдал бүхы талаhаа харагдажа үзэгдэнэгүй, занятинуудай удха hайжаруулхын түлөө тэмсэл хэгдэнэгүй гэхэдэ алдуу болохогүй.

Партиин зарим райкомууд, тэдэ тоодо Улаан-Үдын, Железнодорожно, Октябрьска районуудай, Түнхэнэй, Хяагтын, Сэлэнгын райкомуудай бюро дээрэ байгша оной түрүүшын занятинуудай дүнгүүд харагдажа үзэгдөөд, бии байhан дутагдалнуудаа усадхаха талаар хэмжээнүүд хараалагдаа.

Зарим министерствэнүүд, албан зургаанууд политическэ занятинуудай болохо үдэр (понедельник) элдэб янзын суглаа, зүблөө үнгэргэдэг гуримтай байба. Республикын прокуратура, «Бурятцелинстрой» трест, хүдөө ажахын министерство болон бусад организацинууд тэдэнэй тоодо оролсоно.

Политическэ hуралсалда партийна ёhоор хандаха гэhэн эрилтэ бүхы партийна организацинуудай урда табигдана. Мүнөө партийна ба комсомолой политическэ гэгээрэлэй hургуулинуудта (ноябрь hара соо) эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгые шудалха гэжэ дурадхагдана. Ажалшадай марксистко-ленинскэ hуралсалые hайжаруулха талаар бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ, бүхы совет хүнүүдэй ухаан бодолые түрүү үзэл бодолоор зэбсэгжүүлхэ, ажалшадай ажалай ба политическэ эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхэ, энээнhээ улам жаалан КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө тэмсэлые толгойлхо гэhэн шухала зорилго республикын партийна организацинуудай урда табигдана гээшэ.

А. БАИНОВ,
КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангые даагшын орлогшо.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛБЭ

Хурамхаанай аймагай партийна ба ажахын эдэбхитэдэй һургуулиин энэ жэлэй түрүүшын хэшээл болобо.

Тус һургуулида хоёр бүлэг эмхидхэһэн юм. Нэгэдэхи бүлэгтэнь КПСС-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэд, промышленна предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ба партийна эхин организацинуудай секретарьнар — хамтадаа 31 хүн һуралсана. Хоёрдохинь — аймагай Советэй гүйсэдкомой, тэрэнэй таһагуудай, газетын редакциин, ВЛКСМ-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэд ороно.

«Совет общество ба совет арадай нэгэдэлые саашадань бэхижүүлгэ», «КПСС-эй XXIV съезд Советскэ Союзай улас хоорондын байдал тухай, мүнөө үедэ Коммунис партиин гадаадын политическэ ажал ябуулга» гэһэн асуудалнуудаар аймагай партийна ба ажахын эдэбхитэдэй һургуулиин түрүүшын хэшээл дээрэ лекцинүүд уншагдаба. Тус асуудалнуудаар Зүүн-Сибириин технологическа институдай доцент, түүхын эрдэмэй кандидат Н. П. Мараев лекцинүүдые уншаба. Хэшээлдэ хабаадагшад тус лекцинүүдые ехэ анхаралтайгаар шагнажа, hонирхоhон асуудалнуудтаа дүүрэн харюу абаа.

Партийна ба ажахын эдэбхитэдэй hургуулиин энэ жэлэй түсэб зохёогдожо, hара бүри нэгэ хэшээл үнгэргэгдэхөөр хараалагдаба. Жэл соо хамтадаа 52 час хэшээл, тэрэ тоодо 22 часынь семинарнуудта зорюулагдаха юм.

КПСС-эй райкомой бюрогой, аймагай Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүд лекцинүүдые уншадаг байха. Мүн Улаан-Үдын дээдэ hургуулинуудай багшанар, лекторнууд лекци уншахаар уригджа байха юм.

Б. ДАРМАЕВ.

ҺАЙНААР ҺУРГАХЫН ТУЛАДА ӨӨРӨӨ ҺУРАХА

Түрүүшынгээ жэлдэ пропагандистаар хүдэлнэб. «Дружба» колхозой партийна организацида эмхидхэгдэhэн марксизм — ленинизмын үндэhэн суртал шудалдаг hургуули хүтэлбэрилнэб. Хорин коммунистнар hурадаг. Эдэнэрэй дунда 3 hаалишад, 2 пенсионер, бэшэниинь механизаторнууд юм. Залуу коммунистнууд бии.

Программын темээр хөөрэхэдэмни, яhала анхаралтайгаар шагнадаг, hонирходог. Колхозой парткомой секретарь А. В. Вахрамеев политическэ hуралсал ходо шалгадаг, занятида hуужа шагнадаг, ажаглалта, hанамжаяа хэлэдэг, зүбшэл заабари үгэдэг юм.

Марксизм — ленинизмын үндэhэн суртал шудалдаг нүгөө hургуулида пропагандистаар колхозой экономист Г. Спасов хүдэлнэ. Энэ hургуулида политическэ экономи үзэдэг юм. З. Л. Базарова пропагандистаар хүдэлнэ.

Шадаха зэргээрээ заняти бүхэниие hонирхолтой болгохо гэжэ оролдонобди, бии байгаа техническэ хэрэгсэлнүүдые хабаадуулнабди, үзэhэн темээ мүнөөнэй байдалтай холбожо байгаад үнгэргэнэбди.

Заняти бүхэниие тон hайнаар үнгэргэхын тулада hайнаар бэлдэхэ, олон ном судар уншаха хэрэгтэй болодог. Түүхын багша хадаа мэргэжэлдээ хабаатай литература харгадаа юм ааб даа. Тиигээшье hаа, пропагандистнар аймагайнгаа, ажахынгаа хүдэлмэриин дүн болон бусад тоо, баримтануудые мэдэжэ байха ёhотой. Байд гээд маниие суглуулжа, ажахын дүнгүүдые дуулгажа байгаа hаань, hайн бэлэй. Жэшээнь, hуралсалай жэлэй эхилхын урда тээ партиин райком аймагай бүхы пропагандистнарые суглуулжа, семинар үнгэргөө hэн.

1972 — 1973 онуудай социалис мүрысөөнэй дүнгүүд ба үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй зорилгонууд тухай партиин райкомой нэгэдэхи секретарь К. А. Албашеев хөөрэжэ үгөө hэн. Богонеор хэлэхэдэ, энэ семинар дээрэ аймагай ажахынуудай хүдэлмэриин дүнгүүдые дууhан мэдэжэ абаа hэмди.

Бэрхэ олон пропагандистнар, тэдэнэй дунда Эгэтын-Адагай дунда hургуулиин багша М. Д. Дагбаев, Яруунын совхозой ахамад агроном Б-Н. Ж. Жамбалов, Гүндын дунда hургуулиин директор И. С. Шоноев, энэл hургуулиин багша Р. А. Егоров, Комсомольско дунда hургуулиин директор В. В. Шелепин болон бусадта КПСС-эй обкомой, райкомой Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа hэн.

Энэ мэтын семинар яhала туhатай. Зониие hайнаар hургахын тулада өөрөө hураха ёhотойбди.

Д-Н. ХАЛХАРОВ,
Яуунын аймагай «Дружба» колхозой партийна организациин пропагандист.

КРАСНОДАРСКА ХИЗААР. Каневска районой Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо политическэ болон экономическа гэгээрэлэй системэдэ 560 хүн hурадаг юм. Колхозой фермэ болон отделенинүүдэй коммунис ажалай hургуулинуудта 400 колхозник политическэ эрдэмээ дээшэлүүлнэ.

Һайн бэлэдхэлтэй, эдэбхитэй коммунистнууд семинарнуудые хүтэлбэрилнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой түрүүлэгшэ, агроном, экономикын эрдэмэй кандидат И. Н. Переверзев колхозой мэргэжэлтэдтэй семинарай ээлжээтэ хэшээл үнгэргэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ—ҮРГЭН ДЭЛИС...

НҮХЭДЭЙ НЮДЭН ХУРЦ...

Мүнөө үедэ социалис мүрысөөнэй эршэ, хүсэн тухай, тэрэнэй асари ехэ арга боломжо тухай дэлгэрэнгыгээр тайлбарилhанай үлүү гээшэ ха. Юуб гэхэдэ, ажахынуудай, бригада, звенонуудай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөн хүн бүхэнэй бэлиг шадабариие эрид дээшэлүүлжэ, ухаа мэдэрэлыень онсо хүсэтэйгөөр дэбэргэдэг байхаhаа гадна, урдаа хараалhан зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэнь горитой хон туhаламжа үзүүлнэ бшуу. Энээниие харуулхын тула хэдэн жэлэй туршада таhалгаряагүй хоорондоо мүрысэдэг тракторно-тараан ажалай гурбан бригадын хүдэлмэриие, хэжэ байhан ажал хэрэгүүдыень зэргэсүүлжэ үзэе.

Эдэ мүрысэгшэдэй нэгэниинь — XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой солото механизатор, Ленинэй болон Ажалай Улаан тугай орденоор шагнагдаhан, партиин XXIII съездын делегат байhан Василий Павлович Каленовой хүтэлбэрилдэг бригада мүн. Энэ нүхэрэй шагнал гансашье өөрынь бэшэ, мүн бүхы бригадынь ажалай намтарые харуулна гээшэ.

Хоёрдохинь — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ёhотойл бэрхэ тарьяашан, Социалис Ажалай Герой Евлампий Павлович Бутаковой даадаг томохон коллектив юм. Ажалай баатар солотой Евлампий Бутаковой габьяата, мүн лэ бригадынь механизаторнуудай шударгы ажал, нэгэнтэ бэшэ туйлаhан ехэ амжалтые харуулна бшуу...

Эгээл hүүлшын — гурбадахи бригадые «Мир» колхозой залуу механизатор Владимир Леонтьевич Усов хүтэлбэрилдэг. Энэ нүхэрэй намтар дээрэ хэлэгдэhэн аха нүхэдэйхиhөө жэшээлэшэгүй бага, туйлаhан амжалтаншье хурга дарамаар гээшэ. Гэбэшье hүүлэй хоёр жэлэй туршада В. Л. Усовай даадаг бригада заншалта мүрысөөндэ онсо шалгаржа гараа. Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ энэ коллективэй механизаторнууд аймаг доторoo эрхимлэжэ, партиин райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг абаhан юм. Харин бригадир Владимир Леонтьевич «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаа hэн.

Газар тараалангай ургаса эрид дээшэлүүлхэ талаар байгша ондо дэлгэрhэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсоhон гурбан бригадын механизаторнууд хоорондоо мүрысөөнэй тусхай хэлсээ баталжа, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаа бэлэй. **Жэшээлбэл, Владимир Леонтьевич Усовай ударидадаг бригада гектар бүриhөө 15 центнер тараа, 225 центнер кукурузын эшэ набша, 21 центнер таримал ногоо хуряахаар хараалаа hэн. Харин Василий Павлович Каленовой даадаг бригада даажа абаhан тараалангай гектар бүхэнhөө 15 центнер ороохо, 200 центнер кукурузын ногоон эшэ набша, 20 центнер таримал үбhэ ногоо суглуулха зорилго табяа юм. Тиихэдэ солото тараашан Евлампий Павлович Бутаковой хүтэлбэрилдэг коллектив гектар бүриhөө 16,5 центнер ороохо тараа, 250 центнер кукурузын эшэ набша, 20 цетнер таримал ногоо хуряахаар шиидээ бэлэй.**

Энэ жэлэй хабар тус оригаданууудай механизаторнууд март hарын хахадаар түрүүшынгээ шалгалта эмхидхэжэ, хабарай тарилгада хэр бэлдэжэ байhанаа хараа бэлэй. Тиихэдэ бригадануудай бүлэг түлөөлэгшэд хамтаржа, гурбан бригадын бэлдэhэн машина, техникэ, үрэhэ хүрэнгые шалгажа, хабарай тарилгын түсэбтэй танилсаhан юм. Хоорондоо ябалсажа, энэ халуун хаhадаа хэр зэргэ бэлдэhэнээ шалгахадань, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоhон гурбан бригада бултадаа эмхитэй, hайн байба. Удаань үнөөхи коллективүүдэй түлөөлэгшэд сугларжа, заншалта хөөрэлдөөгөө эхилээ hэн. Ушарынь хадаа хабарай үе саг жэл бүхэндэ адли байдаг бэшэ, тиимэhээ тараашан бүхэн энэ хаhаяа угтахадаа нэн түрүүлэн сагай уларил харалсажа, ямар нэгэн зохид арга хэрэглэхые оролдодог шуу.

Иимэ туhатай зүблөөн дээрэ бригадир үе сагhaа хойшо хэрэглэгдэдэг байhан арадай дүршэл хараадаа абаха тухай дурадхаа бэлэй. Тусхайлан хэлэбэл, энэнь иимэ юм.

Хэрбээ урда жэлнүүдтэ хабартаа тараалангай газарай, хахалагдаhан паарай шиниг нойтые барижа абахын тула поли дээрээ бүхы машина, техникээ хүдэлгэдэг бэлэй. Харин үнгэрэгшэ хабар энэ хүдэлмэреэ ябуулаагүй hэн. Ушар иимэhээ, ошоошо хабартаа ган гасуур байжа, урда мэтэ газарайнгаа хүрьhэ онгилбол, бии байгаа шиниг нойтыень нара, hалхинда үлеэлгэжэ алдахаар байгаа бшуу. Тиимэhээ бригадын механизаторнууд тараалангаа элдүүрилhээр лэ тарилгаяа ябуулжа, хоорондонь ехэ забhар гаргахагүйе оролдодог hэн. Энэ арга хэрэглэhэнэй ашаар үрэhэнэйнгөө ороохон бүхэниие шиниг нойтоор элбэг хүрьhэндэ hуулгаа hэн.

Хоёрдохинь гэхэдэ, зэлтэрын механизаторнууд ган гасуурай болохые уридшалан тухайлжа, хүрэнгынгөө ороохо урда жэлнүүдэйхиhээ гүнзэгыгөөр таряа бэлэй. Юуб гэхэдэ, гүнзэгыгөөр таригдаhан тараанай гараса удаарадагшье haa, ган гасуурта даагдадаггүй, үндэhэниинь хүрьhэнэй гүнзэгыдэ үндэhэжэхэдөө шиниг нойтоо дутаалдадаггүй байна бшуу.

— Ган гасуур жэлдэ тарилгаяа оройхон эхилхэдэ hайн юм гэжэ академик Т. С. Мальцевай ном соо бэшээтэй байгаа hэн. Энээниие уншаад байхадаа, энэ арга манай нютагай эрхэ байдалда таарамжатай ха гэжэ hанаа hэм. Манай Зэдэдэ май hарын түрүүшын арбан хоногой hүүлээр, багааршье hаань, хура бороо ородог гээшэ. Энэнь ургасын үндэhэлхэ үедэ яhала hайнаар нүлөөлдэг юм, — гээд, Владимир Усов мэдүүлээ бэлэй.

Богонёор хэлэхэдэ, зэлтэрынхид Мальцевай заабаряар тарилгаяа үнгэргэжэ, ехэ хэн амжалта туйлаа hэн. Жэшээлбэл, тус бригадын механизаторнууд хэды ган гасууршье hаань, тогтууритай баян ургаса хуряажа, гансашье түсэбөө бэелүүлээ бэшэ, мүн хараалhан зорилгоёо дүүргэжэ, аймаг доторoo эрхимлээ бэлэй. Энэ дүршэлыень ажалдаа нэбтэрүүлhэн бусад хоёр бригада мүн лэ баян ургаса хуряагаа юм.

Тэрэ хабар үнгэрhэн хамтын хөөрэлдөөндэ орденото механизатор Василий Павлович Каленов гол түлэб мухаридаггүй каток хэрэглэхэ тухай дурадхаа hэн. **Иимэ каток хэрэглэхэдэ, нэгэдэхеэр, газарай хүрьhэн hайнаар, жэгдээр нягтаруулагдадаг байхаhаа гадна, намартаа тараа хуряалгын үедэ комбайнууд түргэнөөр, hаадгүй ябадаг, эбдэрдэггүй гэжэ хэлээ.** Энээниие хараадаа абажа, бүхы бригаданууд иимэ катогуудые хэрэглэжэ захалаа.

Хабарай тарилгын урда тээхи шалгалтын дүнгүүдые согсолхо үедэ эмхидхэгдэhэн шухала хөөрэлдөөндэ минеральна үтэгжүүлгэ зүбөөр хэрэглэхэ тухай мүн лэ хэлсээ hэн. Ушарынь хадаа, hүүлэй жэлнүүдтэ аймагай ажахынууд минеральна үтэгжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэдэг болоо. Гэбэшье ажахынуудай олохон бригадануудай механизаторнууд шэнгэн үтэгжүүлгэ ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ талаар шадабаригүй байжа, нилээд зоботиио hэн. Иимэ минеральна үтэгжүүлгээ гол түлэб намартаа, паар хахалха үедээ оруулхадань, саhа багатай үбэлэй үедэ бүхы шанарынь hалхинда үлеэлгэжэ тунашадаг бэлэй.

Зэлтэрын механизаторнууд шэнгэн үтэгжүүлгээ ашагтайгаар хэрэглэхын тула гусгаар түхеэрэлгэ зохёоhон гээшэ. Энээнэй ашаар хабартаа, газараа хахалха үедөө аммнагай уhа хүрьhэндэ оруулхадань, үнөөхи үтэгжүүлгэнь ургасада яhала hайнаар нүлөөлжэ, тарланай гарасашье hайжардаг байба. Энэ уулзалгада бусад бригадануудайнь түлөөлэгшэд нүхэр Усовай бригадын дүй дүршэлые hайшаажа, хабарай тарилгын эхилхэhээ урид тиимэ түхеэрэлгэ тодхоо юм. Тиигэжэ бүхы гурбан бригадын механизаторнууд шэнгэн үтэгжүүлгээ ашагтайгаар хэрэглэдэг болоhон байна.

Эдэнэрэй хоёрдохи уулзалгань тараанай түлэг ургажа байха үеэр эмхидхэгдээ. Тиихэдэ гол түлэб ургамалай гарасаар тарилгын шанар элирүүлхэ зорилготой байhан гээшэ. Бүхы гурбан бригадануудай поли дээгүүр ябажа харахадань, ороохото ургамалнууд яhала hайнаар ургажа байна гэжэ тэмдэглээ. Хэрбээ ургаса хуряалгаяа эмхитэйгээр, гээлтэ хоролтогүйгөөр үнгэргэбэл, абаhан уялгаяа заатагүй дүүргэхэ байhанаа элирхэйлээ hэн.

Тиихэдэ энэ шалгалтын үедэ полевой стан дээрэхи механизаторнуудай байха хамтын байра, столово, улаан булангуудынь hана hанда хүрэмөөр бэлдэгдээгүй гэжэ элирүүлэгдээ. Бүхы гурбан бригадын тараалангынь колхозойнь тү... hуурин-haa холо ор... Тиимэhээ хабар, нам... механизаторнууд п... стан дээрээ байрладаг... Тиимэhээ эдэ бригада... механизатор, тараашан... лөө сагтаа hайнаар ... хамтын байра, столово... хүсэд бэлдэгдээгүй ю... рин хүршэ болохо... Банзаровай нэрэмжэт... хоздо бэеэ угааха ... уhатай душ, hайн түхе... тэй сотоловo эмхид... хэй.

Хоёрдохи уулзалга... гэргэхэдөө В. П. Ка... Е. П. Бутаковой б... механизаторнууд урга... гаалха, харууhалха ... Зэлтэрын бригадын ... дүй дүршэлые аргаг... шаагаа. Байгша онд... урдандаашье эдэ гурба... гада тараанайнгаа бог... таг үбhые самолёдоор... сасажа усадхадаг ... юм. **Харин энэ зундаа ... тэрын тараашад анха ... шынхиеэ «ОВТ-1А» түхеэрэлгээр хоро ... 700 гектарай бог... үбhэ усадхаhан бай... түхеэрэлгэнь самолёд... раггүй ашагтай байhан... руулжа, саашадаа ... хоёр бригадань ни... нэбтэрүүлхэ гэжэ шии...**

Эндэ сугларагшада... залга июль hарада ү... дэhэн тула гол түлэб ... хуряалгада бэлэдхэл ... хэлсээ юм. Ингэжэ ... жо, бүхы хүсэеэ гар... гуулhан ургасаяа бого... зорто, гээлтэ хоролто... хуряажа абахын түл... бан бригадын механ... нууд горитойхоноор ... лаа. Шалгажа үз... бүхы бригаданууд ... на, техникэ hайнаар ... дэжэ, силосэй ургама... hо тараа хуряаха ... нуудынь хүсэд заhаб... даhан, В. Л. Усовай, Бутаковой бригадын ... нуудынь дүршэлтэй ... заторнуудта даалга... байба. Харин В. П. К... вой бригадада энэ ... дутагдалтай байhаниин... рүүлэгдээ.

— Өөhэд хоорондо... галтын дүнгүүдые со... до, комбайнуудай ... рилагдажа бэлэн боло... нниинь hайшаалтай. ... Василий Каленовой ... дын жэл бүри меха... раар дутаалдадагынь ... тэй. Хэдэн жэлэй т... мүрысэн ажаллахадаа ... дахин шалгалсаха... энэ дутагдал тухай х... гээшэбди. Ургаса ... гын үедэ комбайнер... али автомашинаар д... ха гээшэ одоол бэрхэт... — гэжэ ажалай баатар ... Бутаков мэдүүлээ hэн.

Дундаа ябалсажа, ... далаа элирүүлэн мүр... эдэ бригаданууд га... дүй дүршэлөө халан... даг бэшэ, мүн өөh... рондоо туhа хүргэлсэд... **шалтай. Урдандаашье, ... hэн хабаршье эдэ ... бригада запасной час... даа үгэлсэжэ, хэрэгта... лоо hаань, трактор, к... хүнүүдээшье хамh... эльгээдэг байна. Ингэ... гадануудай механизат... хоорондоо нягта хол... болонхой.**

Һаяхан ургаса хур... дүүрэхэтэй адли эсэс... бадахи шалгалта боло... хэдээ гурбан бригады... лөөлэгшэд хамтаржа, ... ажалайнгаа дүнгүүды... солжо, мүрысөөндэ ... лэгшэдээ тодоруулба:... жэлэй туршада мү... гурбан томо кол... дундаhаа В. П. Ка... ударидадаг бригада ... лээ. Удаадахи hуу... тань В. Л. Усовай, ... **Бутаковой бригадану... hан байна.**

Эдэ бригаданууда... низатор, кукурузаша... hэн ажалай дүнгүү... солходо, 333 гектара... хуряажа, 4400 центн... hо сохиhон В. Ка... **Бригадын үнинэй ... нер Александр ... шалгарба. Харин ну... шадай дундаhаа гект... риhөө 251 центнер ... зын эшэ набша х... Иннокентий Гарифул... химлээ. Тракторнстн... hоо В. Л. Усовай бр... механизатор Михаи... нэгэдэхи hуури эзэл...**

Дурсагдагша бриг... дай hайн дураараа ... рүүлhэн мүрысөөнэ... лэйнь ээлжээтэ дүн... даба гээшэ. Тэдэ са... эдэнэй тэмсэл улам ш... жа, ороохо тараанай ... ритай баян ургаса ... талаар бүри дүрнэ... ошохо туда шэнэ... туйлажа байхысын...

С. БУ...
... ЖИГЖИ...
Правда Бур...
«Буряад ...
газетэнүүдэй ...
корреспонден...
Зэдэ.

Ураалай металлургическа шэнэ бүлэг барилга

Свердловск, хотын Верхне-Исетскэ металлургичеса завод (ВИЗ) түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй ехэ барилгануудай тоодо ороно. Жэлэй турша соо 200 мянган тонно булад гаргаха проектнэ хүсэтэй түмэр хабтайлгалгын шэнэ цехэй түрүүшын ээлжээн энэ жэлэй октябрь hарада ашаглалгада ороhон байна. 0,35 миллиметр зузаан, 1.000 миллиметр хүрэтэр үргэн, халаангүй хабтайлгаhан трансформаторта хэрэглэгдэхэ булад — шэнэ продукци ВИЗ гаргажа эхилбэ. КПСС-эй Свердловско обкомой секретарь Геннадий Колбин АПН-эй корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө, иигэжэ хэлэбэ:

Энэ табан жэлэй турша соо областьдомнай ехэ барилга хэгдэнэ. Бүхэли фабрика, заводууд тэдэнэй тоодо ороно. Гэбэшье булад халаангүй хабтайлгаха цех хадаа оронойарадай ажахыда шухала байhaapaa, орёо түхеэрэлгээрээ, хэмжээгээрээ бусадhaa онсо илгарна. Шэнэ үйлэдбэриин шухала удха шанарынь юуб гэхэдэ, тэрэнэй проектнэ хүсэндөө ороходо табан жэлэй hүүл багаар түсэблэгдэнхэй, оромнай трансформаторай бүладаар гүйсэд хангагдаха байна.

Энээнэй шухала юумэниинь гансал хэмжээн бэшэ. ВИЗ-эй шэнэ түхэлэй булад электросуранзанай шанартай байhaараа онсо шалгарна. Трансформатор, генератор болон бусад машинануудта хэрэглэгдэхэдээ, энэ булад ваттна гаргаша нилээд доошолуулха юм. Тиимэhээ тэрэнэй хэмжээн, шэгнүүрынь нилээдгүй доошолхо.

Халаангүй түмэр хабтайлгадаг цех ямар бэ гэхэдэ, тэрэ 65 ондоо байшан болон барилганuудтай бүхэли ехэ завод болоно. Цех 35 гектар газар эзэлнэ. Заводой гол корпус 250 метр үргэн, утаашаа километр газар эзэлдэг байха юм.

Металлургическа үйлэдбэриhөө гадна, теплоэлектроцентраль 40 километр ута түмэр замай лини, элшэ хүсэнэй ажахын олон тоото болон бусад бүлэг барилгада ороно. Уhа сэбэрлэдэг хоморой шухаг блогые илангаяа тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Промышленностьда хэрэглэгдэhэн нэгэ хахад мянган кубометр уhан часай турша соо сэбэрлэгдэхэ байна. Хажуудань байhан сөөрэмдэ цех ямаршье хоро хүргэхэгүй.

Ашаглалгада ороhон бүлэг барилгада технологическа шэнэ ёhoop эрхим түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Манай ороной машина бүтээлгын зуугаад предприяти тэрэнэй барилгада хабаадаhан байна. Зарим машинануудынь Чехословаки, ГДР болон бусад оронуудта хэгдэhэн.

Бүхы тенхологическа хүдэлмэринь заводто оньhожоруулагдаа, ехэнхинь автомат аргаар бүтээгдэнэ.

Ураалай асари ехэ барилгын түрүүшын ээлжээн ашаглалгада оробо гээшэ. Тэрэнэй продукциие ороной электротехническэ болон элшэ хүсэнэй промышленностьда хэрэглэхэдэ, жэл бүри хэдэн арбаад миллион түхэригэй алмалта, арьбалалта хэгдэхэ байна.

(АПН).

ГАЗАР ДОРОХИ УҺАНАЙ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД

Судна бүтээлгын заводой талмай дээрэ үрэмдэгдэhэн мянга гаран метр гүнзэгы нүхэнhөө халуун уhан бурьялна. Энэ уhан соргоор дамжуулагдан, заводой Тура мүрэн шадархи хуби руунь урадхуулагдаха юм. Тиин эндэ бүтээн гаргадаhан судна нуудай түхеэрэн жэл соо уhан дээгүүр ябадаг болохо.

Газар дорохи халуун уhые сибириинхид үргэнөөр хэрэглэнэ. Газарhаа дулаасуулагдадаг хушалгатай бассейн Тюмень хотодо бии. Газар дороhоо абтаhан аршаанта уhан эмнэлгын газарнуудта хэрэглэгдэнэ. Дулаан уhанай ашаар зарим түрэлэй загаhадшье ... ехэ болодог. Ти... Сибириин нефть үйл... дэг газарта энэ уhа... үргэнөөр хэрэглэгдэ... гэхэдэ, нефтиин ... гаргалгада уhанай ... нүлөөлдэг.

Ю. Р...
ТАСС-ай ...
Тюмень.

Соведүүдэй хүдэлмэри

ДЕПУТАДАЙ ҮДЭР ҮНГЭРГЭГДӨӨ

Хяагтын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомом һаяхан депутадай үдэр үнгэргөө. Аймагай Соведэй депутадуудһаа гадна, ажалшадай депутадуудай сельскэ, сомоной, поселково Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, болон секретарьнар эндэ ерэлсээ.

Депутадуудай үдэртэ хэдэн элидхэл хэгдээ. Табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлэй гүрэнэй түсэбүүд болон социалис уялгануудые дүүргэхэ талаар аймагай ажалшадай депутадуудай нютагай Соведэй хүдэлмэри тухай асуудалаар ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. Г. Цыбиков элидхэл хэһэн байна.

Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэриин түхэл маяг болон арга методууд тухай асуудалаар ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Л. А. Афанасьев элидхэл хээ.

Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй бюджет болон финансова хүдэлмэри тухай аймгүйсэдкомой финансын таһагые даагшын орлогшо Г. Н. Рыбалко элидхээ.

Гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай нютагай комитедүүдэй хүдэлмэри тухай асуудалнуудта профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ депутат нүхэр Г. П. Миронова үгэ хэлээ.

Депутадай үдэртэ хабаадагшад лекцинүүдые шагнаһан, мүн, Хяагта хотын хэдэн газараар, предприятинуудаар ябаһан, ажалтайнь танилсаһан байна.

М. АРЬЯЕВА.

БУРЯАДАЙ ТҮҮХЭ, ХЭЛЭН ТУХАЙ ҺОНИРХОЛТОЙ НОМ

Ц. Б. Цыдендамбаевай ...хан хэблэжэ гаргуулһан «Буряадай түүхэ болон угай ...эгүүд» гэһэн ном соонь ...шан монголоор бэшэгдэ... Буряадай түүхэ бэшэ...д удха болон хэлэнэй та...ар шэнжэлэгдэнэ.

Буряадуудай өөһэдынь бэ...һэн эдэ түүхэ бэ...гүүдэй заримани и н ь ...оной элдэб хотонууд... библиотекын гар бэ...эй таһагуудта хадагалаг...жа байдаг, харин олон...дынь элдэб хүнүүдэй гар... байжа, гээгдэдэг, хаяг...даг байтаа ха юм. Тэдэнэй ...римании́нь Совет засагай ...э хэблэгдэбэшье, тон ...өөн байжа, мүнөө хада ол...лоёо шухаг болонхой. Тии...эдшье гараар бэшэгдэһэн ...хэ бэшэгүүдэй ород ор...үлгань заһимдаа алдуу...й, хүнэй болон газар нюта...удай нэрэнүүд буруугаар ...эдэг, бусадшье дутагдал...уд үзэгдэдэг һэн.

Буряадай түүхэ тушаа бэ...мэл зохёолнууд оройдоол ...VIII зуунһаа эхилжэл бии ...лоһон юм. Тиимэһээ мү...өнэй буряад зоной элинсэг ...линсагай түүхэнь үнгэрэн ...юһон зуун жэлнүүдэй ма... соо төөригдэнэ. Мүн ...нгол болон тюркскэ угсаа...ай эртэнэй түүхэдэшье ...ряадууд тухай мүртэй ...мэн хэлэгдэдэггүй. Бу...ад зон өөһэдөө үг гарба... Хоридой, Буряадай, ...ирэд болон Булагад гэжэ ...ыгэр домогууд соохи нэрэ...удтэй холбодог һэн.

Буряад зондо «буряад» ...эн нэрэ хэн үгөөб, Хори..., Буряадай, Булагад, Эхи... тухай домогууд хэр үнэн ...эһэтэйб, буряадууд эртэ ...ар саһаа Байгалые той... ажаһууһан зон гү гэһэн ...удалнуудта мүнөөшье хү...лэр нэгэ янзын харюу ол...огүй байһаар.

Буряад зон тухай эрдэм ...укада нилээд шухала удха ...нартай эдэ асуудалнуудые ...жэлэлгэдэ Ц. Б. Цыден...мбаевай номой нэгэдэхи ...и зорюулагданхай. Урда... түүхэнүүдэй сохом хэзээ ...ар үшараар бэшэгдэһыень, ...и тэдэниие зохёогшодой ...ар, юу хэдэг зон байһан тухайнь мэдэхын тулада Ц. Б. Цыдендамбаев хэдэн олон түүхые нэгэ нэгээрнь мүн тэдэниие сасуулжа, айхабтар наринаар шэнжэлһэн байна.

Үргэн ехэ, гүн гүнзэгы шэнжэлэлгын эсэстэ Ц. Б. Цыдендамбаев буряад зоной уг гарбал, бүридэл тухай өөрын һонин һанамжа, бодол гаргажа, тобшолол хэһэн байна. Энэ асуудал шиидхэхэ талаар автор зүб онол арга олоо гэжэ һанамаар. Тусхайлбал, буряад зоной нютаг болон отог омогой нэрэнүүдые тайлбарилхадаа тюркскэ хэлэнүүдые, буряадай тууҗа домогуудые хэрэглээ.

Тиигэжэ буряад арадай түүхэ шэнжэлдэг эрдэмтэ нүхэр Цыдендамбаев ехэхэн шэнэ алхам хэжэ шадаа.

«Буряадай түүхэ болон угай бэшэгүүдэй хэлэн, классическа монгол хэлэнтэй ямар холбоотой тухайнь» гэһэн гаршагтай хуби Ц. Б. Цыдендамбаевай номой хоёрдохи, гол хубинь боложо, дүрбэн бүлэгһөө бүридэнэ. Түрүүшын гурбан бүлэг соо буряадай түүхэ бэшэгүүдэй хэлэнэй үзэг болон бэшэгэй дүримэй, морфологи болон синтаксисэй, үгэ хэлэлгын онсо өөрсэ зүйлнүүдынь тодорхойлогдоно. Тиихэдээ классическа монгол хэлэнэй дүримһөө хадуурһан үзэг бэшэгэй, грамматика болон лексикын илгаа бүхэниие автор амяарайнь хаража, тус бүридэнь бии болоһон шалтагааниинь элирхэйлнэ. «Буряадай түүхэ бэшэгүүдэй хэлэндэ тэдэ өөрсэ зүйлнүүдэй бии болоһон шалтагааниие гүйсэд дүүрэнээр элирүүлхын тулада автор тиимэ зүйл бүхэниие хуушан монгол хэлэнэй, халха-монгол литературна хэлэнэй, яряанай монгол хэлэнэй, монгол хэлэнэй диалектнүүдэй, ойрад-монгол хэлэнэй, яряанай буряад хэлэн болон тэрэнэй диалектнүүдэй адли дүтэрхы зүйлнүүдтэй жэшэжэ харана. Иимэ тодорхой дүүрэнээр хаража үзэһэнэй эсэстэ ямар тобшолол хэнэб гэхэдэ, буряадай түүхэ бэшэгүүдэй хэлэнэй эхэнхи илгаануудынь хуушан монгол, ойрад-монгол, яряанай халха хэлэнэй нүлөөн доро бии болоо юм гэнэ. Юрэ үсөөхэн, гол бэшэ илгаануудынь лэ яряанай буряад хэлэнэй нүлөөн доро бии болоһон байгаа.

Буряадай түүхэ болон угай бэшэгүүдэй үгын бүридэл мүн лэ дэлгэрэнгыгээр шэнжэлэгдэнэ. Үгэнүүд хэдэн лексическэ бүлэгүүдтэ хубаарилагдана, мүн абтаһан үгэнүүд амяараа харагдана. Иигэжэ айхабтар даамгайгаар жэшэжэ шэнжэлхэдээ, буряадай түүхэ бэшэгүүдэй хэлэнэй үгэнүүд монгол хэлэнэй үгэнүүдтэй адли, илгаань тон бага гэһэн тобшолол хэнэ. Тэрэшэлэн ородһоо бэшэ хэлэнүүдһээ абтаһан үгэнүүдшье энэ хоёр хэлэндэ адли байна.

Һүүлшын долоодохи бүлэг дотор бүхы урдахи бүлэгүүдтэ хэлэгдэһэн зүйлнүүд согсологдожо, бүри юрэнхы тобшололнууд хэгдэнэ. Тиихэдээ буряадай түүхэ болон угай бэшэгүүдэй хэлэн тушаа монголшо эрдэмтэдэй хэлэһэн һанамжануудые шүүм жэлхы ёһоор хаража үзэбэ. Илангаяа Д-Н. Д. Доржиевай кандидатска диссертациие дэлгэрэнгыгээр хараа. Урдань манда тусхай хуушан буряад литературна хэлэн байһан юм гэһэн шэнэ һанамжа нүхэр Доржиев гаргаһан байгаа.

Энэ гол һанамжыеньшье, мүн бусад жэжэ зүйлнүүдыеньшье Ц. Б. Цыдендамбаев буруу гэжэ үнэншэмэ ойлгосотойгоор тодорхойлно.

Хуушан буряад хэлэн тухай Д-Н. Д. Доржиевай һанамжаһаа дулдыдан, хоёр асуудал эзэлүүдгүй гарадаг һэн.

Нэгэдэхеэр, хуушан монгол хэлэн гээшэ XIII зуун жэлэй үеэр бүхы монгол угсаатанда, тэрэ тоодо хожомынь буряад арад боложо бүрилдэһэн зондошье хараадуулан зохёогдоһон байгаа. Тиимэһээ энэ болбол гансал халха монголшуудай бэшэ, харин бүхы монгол арадуудай өөрын бэшэгэй хэлэн болоно. Теэд юундэ гэнтэ энэнь гансал халха монголшуудай хэлэн гэжэ соносхогдохо болоо юм гэһэн асуудал гарадаг һэн. Бүхы монгол угсаатанай хэлэн байһан тэрэниие яахадаа буряадууд гэнтэ ехээр хубилгажа, өөрын буряад хэлэн болгохо болоо юм?

Хоёрдохёор, юрын уншагша хуушан монгол болон буряадай түүхэ бэшэгүүдэй хэлэнэй хоорондо тиимэ ехэ илгаа олодоггүй байгаа. Тиимэһээ тэрэ хоёрые илгаруулха ямар гол зүйлнүүд байдаг юм гэһэн асуудал гарадаг һэн.

Ц. Б. Цыдендамбаев эдэ асуудалнуудта тон тодорхой харюу үгөө. Түрүүшын үедэ үсөөхэн тэды хүнүүд лэ хуушан бэшэгэй хэлэ хэрэглэдэг байһан бололтой. Жиирэй зон, заха үзүүрэй угсаатан яһатан тэрэниие оройдоошье мэдэхэгүй байгаа бэзэ. Ламын шажанай бии болоходол, энэ бэшэгэй хэлэн олоной дунда дэлгэржэ эхилээ, мүн хойто монгол угсаатан болохо буряадуудта хүрэжэ ерээ гэжэ Ц. Б. Цыдендамбаев үнэншэмөөр харуулна.

Классическа монгол хэлэч мүнөөнэй буряад литературна хэлэндэ ямар нүлөө үзүүлээб гэһэн бүлэг дотор шэнэ, һонин зүйлнүүд олон.

Юрэнхы дээрээ Ц. Б. Цыдендамбаевай энэ номынь буурашагүй һонирхолтойгоор уншагдажа, тон ехэ ажал бүтээһэн автортань гүнзэгы талархал, хүндэлэл түрүүлнэ. Бусадай һанамжануудые шадамар бэрхээр хаража үзөөд, алдуутай дутамаг талыень айхабтар мэргэнээр оложо, зүбөөр шүүмжэлдэг шадабаритай байһанаа Ц. Б. Цыдендамбаев харуулаа. Урданай болон мүнөөнэй олон монгол хэлэнүүдэй айхабтар ехэ материалые хэрэглэжэ бэшэһэн, гүнзэгы теоретическэ шэнжэлэлтэй, үнэншэмэ тобшололнуудаар олон энэ номынь монгол угсаатан тухай бии байгаа шэнжэлэлгэнүүдэй түрүүшын зэргэдэ орохо ёһоороо ороно. Энэ номойнгоо түлөө автор һаяхан хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Ц. ЦЫДЫПОВ,
Ж. САЖИНОВ.
Буряадай багшанарай институдай доцентнэр.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

АЖАЛШАДАЙ ЗАХИЛ ДҮҮРГЭГШЭД

—Түргэнөөршье, һайнааршье оёно. Уран гартай, бэрхэнүүд лэ байна даа!

«Силуэт» гэжэ оёдолой 3-дахи ательедэ захил хэгшэдэй иигэжэ хөөрэлдэжэ байхыень яһала дуулааб.

Тус ательегэй коллектив «Байгал» нэгэдэл соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, дамжуулгын Улаан туг баатаар барижа ябаһаар үнинэй юм. Мүнөө жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид, декабриин 15 болотор дүүргэхын, түсэбһөө гадуур 13 мянган түхэригэй продукци гаргахын түлөө социалис мүрысөөн улам эршэмтэйгээр дэлгэржэ байна.

Бүхы оёдолшод оролдосотой ажалаараа амжалта түйлана. Үйлэдбэриингөө даабари дүүргээгүй хүн ательедэ хомор лэ байха. Түрүү мастернууд Галина Лукинична Брылева, Цырен-Бальжит Цыдендоржиевна Дашидоржиева, Надежда Ивановна Сластных, Анна Емельяновна Колосова гэгшэд 1974 оной түсэбөөр ажаллана.

Хүнэй бэедэ таараһан таатай зохид хубсаһа оёхо, түсэбтэ даабарияа дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ хубсаһа эсхэгшэд нилээд ехэ үүргэ дүүргэдэг. Тэдэнэр мастер-оёдолшодто таһалгаряагүй хүдэлхэ арга олгоно. Эсхэгшэд Мария Мадаевна Имеева, Валентина Ошоровна Халудорова, Любовь Васильевна Никулина, Октябрина Николаевна Рябчук гэгшэд эрхим ажалаараа нүхэдэйнгөө дундаһаа шалгарна. Уран гартай олохон оёдолшод, эсхэгшэд ательедэ 10—15 жэлэй туршада ажаллана. Тэдэнэрэй зариманиинь оронойнгоо бэшэ городуудта ошожо, тусхай курсануудта һуража, мэргэжэлээ дээшэлүүлһэн мастернууд юм. Тиимэһээ тэдэнэр хубсаһа түргэнөөр, шанар һайнтайгаар эсхэдэг байһанаараа коллектив соогоо суурхана.

«Силуэт» гэжэ ателье залуушуулые хүмүүжүүлхэ, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ һургуули болонхой гэжэ хэлэбэл, алдуу болохогүй. 15-дахи ГПТУ-гай һурагшад жэл бүри эндэ ажалай дуршалтэй танилсадаг, үйлэдбэриин дүршэл гарадаг байха юм. Дүй дүршэлтэй мастернууд залуушуулые һургаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээлхэдэ 1948 онһоо хойшо ательедэ хүдэлжэ байһан бригадир Галина Лукинична Брылева хубсаһа шадамараар оёхо «оньһо» шудалхадань, залуушуулда үнэн зүрхэнһөө туһална. Мүнөө тэрэ комсомолшууд Татьяна Третьякова, Рабига Динмухаметова, Зинаида Мандарова гэгшэдые мэргэжэлдэ һургана. Мүн үнинэй оёдолшод Софья Николаевна Буркова, Лидия Ивановна Басова болон бусад залуушуулые дуратайгаар хүмүүжүүлнэ.

Тус ательегэй коллектив элдэб хубсаһа — эрэшүүлэй костюм, пальто, үмдэ, эхэнэрнүүдэй плати, үхибүүдэй хубсаһа—оёно. Мүнөө буряадай национальна хубсаһа оёдог мэргэжэлтэд эндэ олошоржо байнхай. Оёдолшод һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ, түсэбһөө гадуур 800—1000 түхэригэй хубсаһа оёно.

А. ШУЛУНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Оёдолшон Ц. Ц. Дашидоржиева. 2. Бригадир Л. И. Басова 15-дахи ГПТУ дүүргэгшэдэй дунда байна.

Авторай фото.

Модон угалзанууд

Красноярск хотын проспект, талмайнуудта тёс хушалтатай, бүтүү хашаа хорёотой модон гэрнүүд олон дабхар байрануудаар түригдэжэ эхилэнхэй. Тиигэбэшье красноярскынхид Сибириин эртэ урдын архитектурын үнэтэ һайхан шэмэглэл үлөөхые хүсэнэ.

Энээнэй түлөө гансал түүхын баялигуудые хамгаалха бүлгэмэй, арадай уран бүтээлэй байшангай хүдэлмэрилэгшэд, уран зураашад, архитекторнүүд бэшэ, харин бусад мэргэжэлтэдшье оролдоно. Жэшээлхэдэ, Красноярскын политехническэ институдай тоолон тодорхойлдог кафедрын ахалагша багша Валерий Черепанов хизаарай олон хотонуудаар ябажа, модон дээгүүр һиилэдэг уран гартанай бүтээһэн зүйлнүүдэй дүрбэ мянга гаран гэрэл зураг буулгаһан байна. Гэрэй сонхо, армаг, хашаа, веранда гэхэ мэтые һиилэн гоёоһон эдэ зүйл мүнөөшье һайхан даа.

Архитекторнүүдэй байшан соо нээгдэһэн «Краснояраймодон кружева» гэһэн выставкэ дээрэ Валерий Черепановай суглуулбаритай нютагаархидынь танилсана.

А. ЩИГЛЕНКО,
ТАСС-ай корр.

Красноярск.

Хүдөөгэй зураашадай выставкэ

Хүдөө нютагуудай уран зураашадай зурагууд ниислэл хотодо болодог выставкэнүүд дээрэ үсөөн байдаг гэжэ уран һайханай выставкэдэ дуратайшуул хэлсэдэг. Харин мүнөө Москвада боложо байгаа выставкэ дээрэ ниислэл хотоһоо байха, областиин түбээшье зураашадай бүтээлнүүд хомор. Юуб гэбэл, энэ выставкэмнай хүдөөгэй, тусхай мэргэжэлгүй уран зураашадай Бүхэроссин выставкэ ха юм.

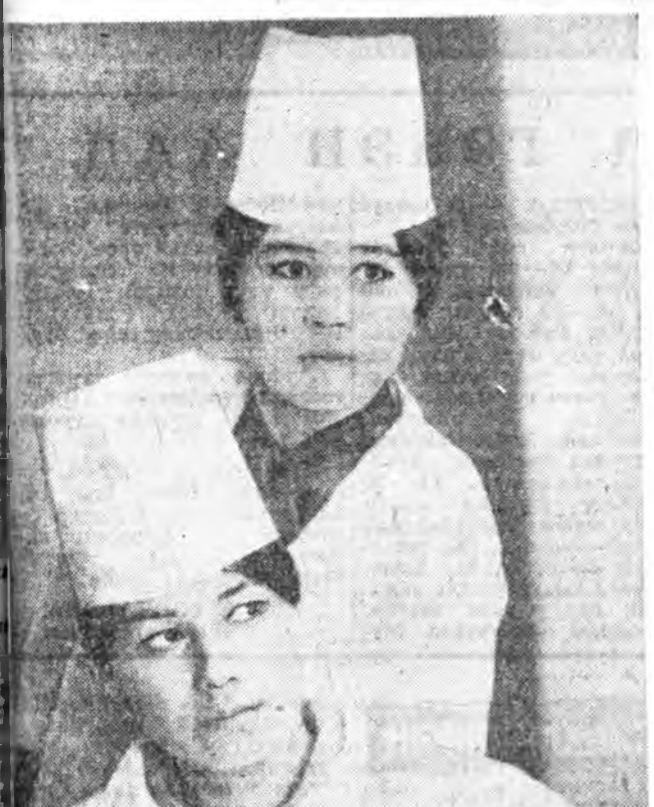
Эндэ оронойнмай олон ондоо хизаарай зураашадай уран бүтээлнүүд выставкэдэ табигданхай. Тэрэ тоодо бэлигтэй буряад зураашадай зурагууд бии. Залуу багша М. Обламскийн «Шефскэ отара дээрэ» гэһэн зураг олоной анхарал татана. Мүн Д. Баторовай бүтээһэн суута хонишон Цыремпиловагай дүрэ зохидоор харагдана.

Тус выставкэ дээрэ зурагуудһаа гадна, урлан шэмэглэхэ бүтээлнүүд олоор табигданхай. Кочегар Г. Габановай түмэр дээрэ урлаһан зурагууд гоё һайхан.

Выставкэ угаа олон зон ерэжэ харанад. Тэрэ тоодо хари гүрэнэйшье түлөөлэгшэд бии.

Манай орон дотор уран һайханай бүлгэмүүдэй, тусхай мэргэжэлгүй уран зураашадай ажал хүдэлмэри үргэнөөр дэмжэгдэдэг гээшэ. Энэ хэрэгтэ Бүхэсоюзна арадай искусствын университет ехэ нүлөө үзүүлдэг.

Вл. ПОКРОВСКИЙ.
Москва.

ТАНИЛСАГТЫ: Улаан-Үдын ОРС ВСУРП-ын 13-дахи магазинда залуу наймаалагшад Лидия Петровна, Нина Третьякова гэгшэд халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэжэ, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТҮЙМЭР САРАЛГАДА АВТОМАТИКА ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

Эрдэм наукын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан мүнөө үедэ автоматикын удхашанар улам дээшэлжэ байна. Автоматическа түхеэрэлгэнүүд гансашье үйлэдбэридэ хэрэглэгдэнэ бэшэ, харин арадай ажахын ондоо һалбаринуудта, тэрэ тоодо түймэр саралгадашье ехээр хэрэглэгдэдэг болоо.

Галай аюулһаа һэргылхэ, тэрээнтэй тэмсэхэ хэмжээ ябуулгануудай дунда АПЗ гэжэ түхеэрэлгэ гол һууринуудай нэгые эзэлдэг байна.

АПЗ гэжэ түхеэрэлгын али зэргын ашаг олзотой байһые иимэ жэшээ дээрэ гэршэлэн харуулжа болохо байна. 1972 ондо республикын магазинуудай нэгэндэ электросчетчитой эбдэрһэн дээрэһээ эд бараан дүрэһэн байгаа. Галай аюулай болоһон тухай АПЗ гэжэ түхеэрэлгын саг соогоо мэдээ үгэһэн дээрэһээ түймэр сарадаг хүнүүд тэрэ дары эльгээгдэжэ, галай аюулһаа 100 мянга шахуу түхэригэй хэмжээтэй эд бараа абарагдаһан юм.

Үшөө нэгэ жэшээ дурдамаар байна. 1973 оной февралиин 4-дэ үглөөнэй 5 часта зайн гал дамжуулдаг рубильнигай гэмтэһэнэй шалтагаанаар түймэр боложо, ехэ хэмжээнэй эд бараан дүрөө. 3 час шахуу сагай үнгэрһэн хойно түймэрэй болоһониинь элирүүлэгдэжэ, горитой хэмжээнэй эд бараан дүрэшэһэн байгаа. Зарим эд бараанинь түймэртэ шатаагүйһан, үлөөшэнь ехэ халуун агаарта байһанһаа уламжалан мүн лэ ехээр гэмтэжэ муудаа. Түймэрэй аюулһаа хамта дээрээ 50 мянга шахуу түхэригэй эд бараан гэмтээ. Галай аюул тухайда дары мэдээсэдэг түхеэрэлгын магазинда саг соогоо табигдаагүйһөө боложо түймэр болоо гэжэ хожомынь элирүүлэгдэһэн юм. «Галай аюулһаа хамгаалха автомат хэрэгсэлнүүдэй республикын арадай ажахын предприятинуудта ямараар хэрэглэгдэжэ байһан тухай асуудалаар 1971 оной июлиин 14-дэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан тогтоолые магазинай хүтэлбэрилэгшэд дүүргээгүй байгаа.

АПЗ гэжэ түхеэрэлгэнүүдые тодхохо гол ажалыень СССР-эй прибор бүтээлгын, автоматизациин хэрэгсэлнүүд болон хүтэлбэрилгын системэнүүдэй Министерствын Улаан-Үдын участок, Буркоопсоюзай заһабарилга-хабсаралгын комбинат, галай аюул сарадаг республикын һайн дуранай бүлгэм дүүргэдэг байна.

Дурсагдаһан тогтоол дүүргэлтэ болгон автомат-хэрэгсэлнүүдые хаа хаанагүй — үнэтэ зөөринүүдэй, эд бараанай ехээр хадагалагдадаг газарнуудта— баазануудболон магазинуудта, кино, театрнуудта, тон шухаг, үнэтэ баялигуудтай, архивай дансануудтай газарнуудта, электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг уэлнуудта, түргөөр дүрэдэг бодосууд болон материалнуудтай предприятинуудта тодхожо болохо.

Оньһон аргаар уһа, хөөһэ хаяжа, түймэр сарадаг спринклернэ, дренчернэ түхеэрэлгэнүүд, галай аюул тухай дары дуулгадаг үнэтэ приборнууд манай республикада амжалтатайгаар хэрэглэгдэнэ.

Түймэрэй болоһон тухай дары мэдээсэдэг оньһон дохёонууд, галай аюул түргөөр сарадаг түхеэрэлгэнүүд түймэрэй эхилһэн тухай дары дуулгахаһаа гадна, удаан болгонгүй унтаргаха арга олгодог байна.

Галай аюулай болоһон тухай мэдээсэдэг, мүн түймэр дары унтаргаадаг түхеэрэлгэнүүдые тодхолгодо гаргашалагдаһан мүнгэ зөөри хоёр-гурбан жэлэй туршада соо бүхы гаргашаяа сүм харюулдаг байна. Иимэ хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхэдэ, гал түймэрһөө ехэ мүнгэнэй эд зөөри арьбалагдана, гадна харууһалагшадай тоо үсөөрүүлхэ арга олгогдоно.

Түймэрэй болоһон тухай зайн галай хүсөөр дохёо үгэдэг автоматическа түхеэрэлгэнүүд хүнэй туһаламжаар дохёо үгэдэг кнопочно түхеэрэлгэнүүдтэ орходоо булюу һайн байдаг.

Түймэрэй болоһон тухайда оньһон аргаар мэдээ үгэдэг түхеэрэлгэнүүд агаарай халаһые, галай, утаанай бии болоһые мэдээд, дохёо үгэдэг станцида дары дуулгадаг байна.

Харуулай байха газарнуудай 71 процентнь, худалдаа наймаанай предприятинуудай 65,7 процентнь АПЗ гэжэ түхеэрэлгэнүүдээр хангаданхай. АПЗ гэжэ түхеэрэлгэнүүдээр худалдаа наймаанай эмхинүүдэй дутамагаар хангагдаһыень хараадаа абажа, зохихо министерствэнүүд болон зургаанууд октябрь һарада тусхай һара соносхоод, худалдаа-наймаанай газарнуудта тусхай түхеэрэлгэнүүдые тодхоһон байна. Ажахын органууд энэ һарын амжалтатайгаар үнгэрэлгэдэ зохихо туһаламжа хүргэхэ зэргэтэй.

Галай аюулһаа һэргылдэг АПЗ гэжэ түхеэрэлгын олоор тодхогдожо байһантай дашарамдуулан, техническэ хангалгые һайжаруулха асуудал угаа шухала болоод байна. Спринклернэ, дренчернэ түхеэрэлгэнүүдые ашаглаха асуудал илангана шухала болонхой. Эмхи зургаанууд иимэ түхеэрэлгэнүүдэй байһан газарта гол түлэб өөһэдынгөө мэргэжэлтэдые табидаг байна. Тэдэ мэргэжэлтэдэй зүгһөө дурсагдаһан түхеэрэлгэнүүдые хүсэд мэдээгүй дээрэһээнь түргөөр эмдэржэ һаладаг байна.

Прибор бүтээлгын, автоматизациин хэрэгсэлнүүд болон хүтэлбэрилгын системэнүүдэй министерство спринклернэ, дренчернэ түхеэрэлгэнүүдые техническэ талаарнь харууһалжа, заһабарилха зорилгоор «Сибмонтажай» Эрхүүгэй участок бии болгоо. Тэрээнэй бригада Буряадай АССР-эй предприятинуудта ажаллана. Энэ бригада дээдын зургаануудһаа хэрэгтэй бүхы материалнууд болон түхеэрэлгэнүүдээр хангагдажа байдаг. Оньһон түхеэрэлгэнүүдые техническэ талаарнь харууһалха жэлэйнь сэн 1 мянган түхэригһөө дээшэ гарахагүй байна. АПЗ гэжэ түхеэрэлгые һайн бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэдээр хангаһан ушар һайн үрэ дүн харуулна. Һүүлэй жэлнүүдтэ АПЗ гэжэ түхеэрэлгын тодхогдоһон газарта нэгэшье түймэр болоогүй.

Предприяти болон эмхи зургаанудай галай аюулда дайрагдангүй һайнаар ажаллахын тула АПЗ гэжэ түхеэрэлгэнүүдые техническэ харууһалгада дамжуулан үгэхэ, предприяти бүхэниие шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангахын тула бүхы хэмжээ абаха шухала.

Галай аюулһаа һэргылхэ оньһон түхеэрэлгэ арадай зөөри аршалан хамгаалхэ хэрэгтэ сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэнэ.

И. БУРЦЕВ,
галай аюулһаа һэргылхэ гүрэнэй хиналтын ахалагша инспектор.

ЭЛҮҮР ЭНХЫН БУЛАГ

ХЭРХЭҺЭЭ БЭЕЭ ҺЭРГЫЛХЭ ГУРИМ

Намарнай үнгэржэ, үбэлэй хүйтэн ерэбэ. Энэ үедэ бэеэ илангаяа һэргылхэ хэрэгтэй. Хүйтэ абабал, али болохо үбшэндэ дайрагдажа болохо. Илангаяа хүнэй амисхалай органууд хүйтэ абалдаа түргэн; ангина (хоолой шарлалга), катар гэхэ мэтэ үбшэнүүд һэдэрдэг, тиигэжэ миндалина (бахалуурай булшархай) хабдадаг. Энээнһээ боложо ревматизм (хэрхэ) түргэдэдэг.

Оршон тойронхи байгаали хүн хоёрой хоорондохи тэнсүүритэй байдалай һэлгэсэлдэһэн ушарһаа хэрхэ бии болодог, һүжэрдэг байна.

Хэрхэ бүхы наһанай хүнүүдтэ, илангаяа үхибүүдтэ, залуушуулда хүрэдэг. Илангаяа бага наһатайдаа хэрхээр үбдэхэ гээшэ ехэ аюултай юм. Яахадааб гэхэдэ, тэрэ бага наһанай, залуу хүнэй зүрхэндэ түргэн ородог. Харин наһатай болохо бүринь хэрхэ зүрхыень дайрангүй үе мүсэдэнь хүрэжэ болоно. Гадна үбдэһэн шүдэнһөө, бахалуурай булшархайн сошоһонһоошье боложо тэрэ һүжэржэ магад. Жэшээнь, зариман ангинаар үбдэжэ ябаһанаа удаан анхардаггүй. Али нэгэн шүдөө үбдөөд, саг соогоо аргалуулдаггүй. Аргалагдахаяа болиһон шүдэнүүдээ абхуулаагүй ябабал, элдэб микробуудай уурхай түхеэрээб гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй.

Тиимэ микробууд токсин гэжэ хоро ходо байд гээд лэ гаргажа байдаг. Токсин элдэб эрид хубилалтанүүдай болоходо: ехээр даарахада, ехээр эсэхэдэ хүнэй бэеые хэбэрэг болгодог юм.

Тиигээд хэрхээр үбдэхэдэ гар, хүл үенүүдээрээ үбдэжэ, шархиржа эхилдэг, гарай, хүлэй үенүүдтэ хабдар бии болодог, улайдаг, үбшэнтэй болодог. Үе мүсэнүүдэй үбдэжэ эхилһэнһээ хойшо 4—6 недели болоод байхада, хэрхэ үбшэн зүрхэндэ ородог. Тиигээд саашаа һүжэрбэл, эндокардит үбшэн болодог. Эндокардит гээшэ хүнэй бэедэ нилээд аюултай. Юундэб гэхэдэ, зүрхэн зосооһоошье, газааһаашье хэрхэдэ дайрагдаад, шуһанай гүйдэг һудаһанууд зүбөөр хүдэлхөө болижо, зүрхэн хадхаһандал, үбшэнтэй болодог. Зүрхэнэй шүрбэһэнүүдэй (мышцанүүдэй) клапануудай жэгдэ һайнаар хүдэлхөө болижо, бүхы бэе соогуур шуһа һайнаар гүйлгэхэ шадалгүй болоходонь, шуһан гээшэ уушха, эльгэн соогуур, гэдэһэ дотор соомнай хэмжүүрһээ ехээр сугларшадаг юм. Тиихэдэнь зүрхэн ехэ түргэнөөр, лүглүг байса сохилжо эхилдэг, амяа абажа ядаха ушар болодог, хүнэй гарай хургануудай үзүүрнүүдынь, нюур шарайнь хүхэржэ эхилдэг, ехээр ханяаха, заримдаа шуһаар нёлбохо ушар болодог. Мүн эльгэн томо болодог, үбшэнтэй болохо, хүнэй хүлнүүд, бэе һэлхэрдэг, юрэнхы дээрээ хүнэй бэе гээшэ шэнээ тамиргүй болодог юм. Энэмнай зүрхэнэй мууса хүдэлдэг болоһоной эли бодо тэмдэгүүд гээшэ.

Тиимэһээ хэрхые һэргылхын тулада нэн түрүүн хамар амаа, хоолойгоо даарулжа болохогүй. Шүдэнэйнгөө үбдэбэл, дары врачда хандажа, хүсэд һайн болоторнь аргалуулха хэрэгтэй.

Ангинаар үбдэхэгүйн тулада намарай һүүл һарада, үбэлэй эхеэр хоолойгоо дулаалжа ябаха тон шухала. Илангаяа хүйтэн, шиигтэй агаараар амилхадаа, хүлөө нойтон гутал соо ябуулхадаа хүн түргөөр үбдэдэг юм. Хүйтэнэй сагта амаараа амилжа болохогүй. Хамараараа ходо амилжа һураха хэрэгтэй.

Ангинаар дахяад, дахяад үбдэхэ ушар олон байдаг. Дахяад ангинатадаг хүнүүд шэхэ, хоолой, хамар аргалдаг тусгаар мэргэжэлтэй врачнуудта заабол хандажа, бэеэ шалгуулха зэргэтэй. Хэрбээ бахалуурай булшархайн ходо хабдадаг болоо гэшэ һаань, заатагүй тэрэниие абхуулжа хаяха хэрэгтэй.

Магад хэрхээр үбдөөд, халуураад, хүл, гарайтнай үенүүд хабдаад, улайгаад захалбалнь, дары хэбтэридээ ороод, врачые дуудажа, гэртээ үзүүлээд, заабариинь тон наринаар сахиха хэрэгтэй.

Аргалаад эхилхэдэ үенүүдэй хабдар түргэн татадаг, үбшэгүй болодог, бэеын халуун түргэн буугаад орхидог юм. Зүгөөр энээгээр хэрхэһээ аргалагдашабаб гэжэ ойлгохо тон буруу. Хэрхэ зүрхэндэмни гү, али үгы гү гэжэ үбшэн хүн ойлгожо шадахагүй. Бэеынгээ һэргээд, бараг һайн болоод орхиходо врачай заабариие дуулангүй хэбтэриһээ бодохо, гэр соогуураа ябаха, бүри газаатуурашье ябадаг ушарнууд олон үзэгдэдэг.

Хэрхэ аюултай үбшэн. Тэрээндэ дайрагдангүй үлэхын тула бэеэ һэргылхэ хэрэгтэй.

В. ТАРНУЕВ,
Улаан-Үдын гурбадахи больницын врач.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

1.

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театрта Хальмагай мэдээжэ уран зохёолшо Алексей Балакаевай «Эхын нангин зүрхэн» гэжэ хоёр үйлэтэй зүжэгэй табигдаһан тухай газетэдэ мэдээсээ һэмди. Зүжэгэй түрүүшын үдэр табигдаһанай һүүлээр театрай коллективтэй уулзалга болоо. Айлшан Алексей Гушинович Балакаев Хальмагай драмын театрай зохёохо ажал, хэрэгүүд тухай тодорхойтоор хөөрэжэ үгэбэ

Хальмагай драмын театрай сцена дээрэ манай Буряадай мэдээжэ драматург Цырен Шагжинай «Будамшуу», «Шүдхэртэй сүндүүг» гэжэ зүжэгүүд табигдаа һэн.

«Эхын нангин зүрхэн» гэжэ зүжэгэй авторые театрай коллектив хани халуунаар угтаба

Энэ зүжэг хадаа уужам дэлгэр Эхэ оронойманай арбаад театрнуудай сценэнүүд дээрэ табигдахань. Энэ зүжэгые оронойманай мэдээжэ драматург Виктор Розовород хэлэн дээрэ оршуулаа.

2.

Хальмагай мэдээжэ поэт, уран зохёолшо Алексей Гушинович Балакаевтай «Буряад үнэн» газетын редакциин хүдэлмэришэд һаяхан уулзаба.

Хальмагай уран зохёолой хүгжэлтэ тухай Алексей Гушинович тобшохон мэдээсэл хээд, зохёохо ажалайнгаа ерээдүйн түсэб тухайгаа хөөрэбэ.

— Буряад орондо ерэһэйб гэжэ үнинэй хүсэгшэ һэм. Эндэ минии нүхэд нилээд олон. Сугтаа һураһаншье нүхэд байха.

«Эхын нангин зүрхэн» гэһэн зүжэгые Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театрай сценэ дээрэ табиһан ушар намайе ехэтэ баярлуулна. Шэнэ нютагта ерэхэдээ, хашарһа мүнгэ хаяха гэһэн ёһо заншал манай хальмаг арадта бии юм. Би хаяаб.

Мүнөө эндэ, Буряад ороной газар дээрэ ерээд байхадаа, СССР-эй арадай хани халуун барисаан тухай бодолгото болоноб. Һайн даа, буряад нүхэдни!

Уулзалга ехэ һонирхолтойгоор үнгэржэ, «Буряад үнэн» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэд уран зохёолшо Алексей Гушинович Балакаевта баяр баясхалан хүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Г. Балакаев уулзалгын үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХИЛЫН саанаһаа

НЬЮ-ЙОРК

ООН-до ТАРААГДАБА

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, Индиин Премьер-Министр И. Гандиин тар табиһан Совет-индиин хамтын декларациин текстые СССР-һээ Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэлгэтэ эмхи эндэ тарааба.

БЕРЛИН

Харилсаагаа гүнзэгырүүлэн хүгжөөхын тула

ТАСС

Хоёр ороной хоорондохи экономическа, научно-техническэ харилсаанай талаар хамтын комиссиин заседани Берлиндэ нээгдэбэ. Экономикын, эрдэм наукын ба техникын һалбаринуудта ГДР-эй, Кубын Республикын хоорондохи харилсаа гүнзэгырүүлэн хүгжөөхэ асуудалнууд эндэ зүбшэлэгдэхэ байна.

Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Г. Раухфус — ГДР-эй делегациие, Премьер-Министрэй орлогшо Карлос Рафаэль Родригэс Кубын Республикын делегациие толгойлно.

ЛОНДОН

Совет тракторнууд —Англида

ТАСС

Гадаадаһаа Англиин худалдажа абадаг тракторнуудай гурбанай хоёр хубинь социалис оронуудһаа эльгээгдэнэ. Энэ жэлдэ Советскэ Союзһаа абтаһан тракторнуудай тоо нёдондонойхиһоо юһэ шахуу дахин олошороо.

ТОКИО

Профсоюзуудта эсэргүү хашалта харшалалта

ТАСС

Эрхэнүүдээ сахин хамгаалхын тула ажалшадай хабарай тэмсэлдэ хабаадаһанайнь түлөө хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэяпоной профсоюзай 12,5 мянган эдэбхитэниие хэһээхэ тухай шиидхэбэри Японой Почтын, телеграфай министерство абаһан байна. 18 хүн ажалһаа гаргагдаа, 250 хүн ажалһаа саг зуураар зайлуулагдаа.

БУХАРЕСТ

ҺАНАМЖА ДУРАДХАЛНУУД ХАРААЛАГДАА

ТАСС

Дээдэ һуралсалай асуудалнуудаар Европын хоёрдохи конференци эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Һуралсалай, эрдэм наукын ба соёл культурын асуудалнуудаар Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин (ЮНЕСКО) гэшүүн оронуудай, эдэнэй дунда СССР-эй, УССР-эй, БССР-эй гэгээрэлэй министрнүүд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

Энэ һалбарида Европын оронуудай хоорондо харилсаа үргэдхэхэ, дээдэ һуралсал хүгжөөхэ асуудалнуудые конференцидэ хабаадагшад хаража үзэбэ. Эб найрамдалай, үгэеэ ойлголсолгын үзэл бодолтойгоор залуушуулые хүмүүжүүлхэ, университедүүдэй хоорондо харилсаа тогтоохо национальна кадрнуудые бэлдэхэдэнь, хүгжэжэ байгаа оронуудта туһа хүргэхэ һанамжа, дурадхалнууд хараалагдаа.

ВАРШАВА

Залуушуул һунгалтануудта бэлдэнэ

ТАСС

Польшын залуушуулай социалис союзуудай федерациин эмхидхэһэн залуу һунгагшын недели бүхы Польшо дотор эхилбэ. Декабриин 9-дэ арадай Советүүдтэ болохо һунгалта хүрэтэр депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн залуушуултай уулзалганууд, үдэшэнүүд үнгэргэгдэхэ байна. Эдэ уулзалгануудай үедэ Польшын социально-экономическа туйлалтануудтай залуушуул танилсаха юм.

КОПЕНГАГЕН

Данида парламентын һунгалта болобо

ТАСС

Парламентын һунгалтанууд болзорһоо урид декабриин 4-дэ Данида үнгэргэгдэбэ. 3,5 миллион шахуу һунгагша тэрээндэ хабаадаа. 11 политическэ парти, эдэнэй дунда социал-демократическа, коммунис, зүүнэй үзэлтэй либеральна, зүүнэй үзэлтэй радикальна, арадай консервативна партинууд хуули гаргадаг дээдын зургаанда — фолькетингдэ 175 һуурида орохын түлөө тэмсэһэн байна.

Һунгалтын урда тээхи ябуулгануудай үедэ юумэнэй үнэ сэнгэй, налог татабариин урган дээшэлжэ байһан асуудалнуудта илангаяа ехэ анхарал хандуулагдаһан байгаа. «Юрэнхы дэлгүүртэ» Даниин ороһонһоо уламжалан, орон дотор юумэнэй үнэ сэн улам хүндэрөө.

НЬЮ-ЙОРК

Ниидэлгэ үргэлжэлһөөр

ТАСС

«Скайлэб» гэжэ замбуулинай станциин экипаж байгаалиин баялигуудые шэнжэлхэ үргэлжэлһөөр.

Программын ёһоор, декабриин 2-то космонавтнууд амарха байһан аад, хэдэн шэнжэлгэ, туршалга хэһэн байна. Энэ үедэ байгаалиин баялигуудые шэнжэлхэ хоёр туршалга хэгдээ. Түрүүлэн Колорадо штадһаа Колумбиин эрье хүрэтэрхи 3.400 километр утатай зурууд газар шэнжэлэгдэһэн байгаа.

Хоёрдохи шэнжэлгын үедэ Калифорниһоо Атлантиин океан хүрэтэрхи 4.300 километр утатай зурууд газар шэнжэлэгдээ. Энэ үдэр Гибсон Наранай хойноһоо удаан саг соо адаглалтануудые хэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Үйлэдбэри дээрэ усалталга улам үргэдэнэ

ТАСС

Американ хэблэлэй мэдээсэлнүүдэй ёһоор, жэлдээ США-гай үйлэдбэри дээрэ болоһон уршаг түбэгтэ ушарһаа уламжалан, 18 мянгаһаа үлүү хүдэлмэришэн наһа бараһан, 200 мянга гаран хүн инвалид болоһон, 2 миллионһоо үлүү хүн усалтаһан байна. Иимэ байдалай гол шалтагааниинь юун бэ гэхэдэ, ехэ ашаг олзо абахын түлөө монополинууд оролдоходоо, ажалай аюулгүйе сахиха техникын эрилтэнүүдые бүдүүлигээр эбдэнэ.

ЧИЛИИН ПАТРИОДУУДЫЕ ДЭМЖЭНЭ

ПРАГА. Студентнэрэй уласхоорондын холбооной секретариат ээлжээтэ бэшэ заседани дээрээ мэдүүлгэ абахадаа, Чилиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Луис Корвалание Досон гэжэ арал дээрэхи үхэлэй лагерьта абаашаад, тамалан зобоожо байһан Чилиин сэрэгэй хунтын харата муухай ябуулгые эрид буруушааба. Энэнь Луис Корвалание алаха гэһэн һэдэлгэ болоно. Луис Корвалан болон Чилиин бусад патриодуудые аршалан абархын тула бүхы юумэ хэхыень МСС-эй секретариат бүхы дэлхэйн студентнэрые, демократическа эмхинүүдые, нэгэдэлнүүдые, эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдые уряалба.

БОНН. Досон аралдахи үхэлэй лагерьта абаашагдаад байһан Чилиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Луис Корвалание сүлөөлхын түлөө тэмсэлээ эдэбхижүүлхэ шухала гэжэ «Унзере цайт» газетэ олониитые уряална.

Чилиин патриодуудые дэмжэһэн, сэрэгэй хунтын харата муухай ябуулгануудые буруушааһан хэрэгүүд Баруун Германида дэлгэржэ байна.

ОТТАВА. Чилидэхи демократиие дараһан фашис захиргаан түрүү үзэлтэй бүхы хүнүүдые хашана харшална гэжэ Канадын олониитын түлөөлэгшэдэй хандалга дотор хэлэгдэнэ. Фашис хунтын хашалта харшалалтаһаа, хардалга мүрдэлтэһөө Чилиин патриодуудые зайсуулха шухала гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

(ТАСС).

АНГИИН ТЭМСЭЛ ҮРГЭДЭНЭ

Капиталис оронуудай ажалшад байдалайнгаа эрилтэнүүдэй түлөө тэмсэлдэ улам бүри нягтаар жагсана.

Ороной профсоюзуудай нэгэдэлнүүдэй уряагаар үнгэргэгдэһэн Францын цементын промышленностиин хүдэлмэришэдэй буһалгаан гурбан долоон хоногой турша соо үргэлжэлжэ байна. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ, ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха эрилтэнүүдые хүдэлмэришэд табина. Орон дотор цемент үйлэдбэрилдэг предприятинуудай 70 гаран процентдэнь ажал зогсоогдоо.

Францын «Ларусс» гэжэ типографиин барлагшадай буһалгаан һара хахадай турша соо үргэлжэлжэ байһаар. Ажалһаа гаргагдаһан нүхэдыень ажалдань абаха, салин хүлһыень дээшэлүүлхэ эрилтэ эдэнэр предприятиин эзэдэй урда табина.

Буһалгаанай хүдэлөөн Испанида улам үргэдэжэ байнхай. Астуриин 10 мянга гаран горнягай буһалгаалһанһаа уламжалан, орон доторхи эгээн ехэ «Дунос» гэжэ шулуу нүүрһэнэй концерның хэдэ хэдэн уурхайнуудһаа нүүрһэ малтан абалга бүрин зогсоогдоо. Испаниин ажалшад байдалыень, ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха эрилтэ табина.

Нью-Йоркын загаһа баридаг портын ашаа тээгшэд буһалгаа соносхоо. Америкын Холбоото Штадуудта юумэнэй үнэ сэнгэй улам бүри хүндэржэ байһанһаа уламжалан, салин хүлһыень дээшэлүүлхэ эрилтэ табихадань, предприятиин эзэд арсаһан байгаа.

Японой муниципальна предприятинуудай, эмхи зургаануудай алба хаагшадай, хүдэлмэрилэгшэдэй буһалгаан улам үргэдэжэ байһаар. Юумэнэй үнэ сэнгэй эрид хүндэрһэнһөө боложо, салин хүлһыеноь дээшэлүүлхэ, ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха эрилтэтэйгээр түмэр замшад 24 час соо ажалаа зогсоожо, буһалгаалба. Ороной городской транспортын хүдэлмэрилэгшэд, багшанар, хэлхеэ холбоошод, 900 мянга шахуу хүниие нэгэдүүлдэг гүрэнэй предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай советтэ ородог ажалшадай бусад түлөөлэгшэд эдэниие дэмжэбэ. (ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК

Хүдэлмэригүйшүүл улам олошорхонь

ТАСС

Бензинэй дуталдаһан дээрэһээ автомобильнуудые бүтээн гаргалга хороохо болоходоо, декабриин һүүл багаар США-дахи, Канададахи 50 заводһоо 137 мянга гаран хүдэлмэришэниие ажалһаань гаргаха тухай автомобильнуудые бүтээдэг «Дженерал моторс» компани соносхоо. Мүн лэ иимэ шалтагаанаар ондоо компани — «Крайслер» жэлэй дүүрэтэр 38 мянган хүдэлмэришэниие ажалһаань гаргаха байна.

«Форд» гэжэ компани 13 заводһоо 2.500 хүдэлмэришэниие ажалһаань гаргаа. Элшэ хүсэнэй дутагдалһаа боложо, хүдэлмэришэд олоор гаргагдаха байна гэжэ компаниудай түлөөлэгшэд мэдээсээ.

ВАЛЛЕТТЭ

Д. МИНТОФФОЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Израилиин хархис ябуулгануудтай эбсэжэ байхые Мальтын правительство хүсэнэгүй гэжэ Премьер-Министр Д. Минтофф түлөөлэгшэдэй палата дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Үнгэрһэн неделиин һүүл багта Израилиин сэрэгэй хоёр корабль Мальтын уһа руу нэбтэрэн ороһон багаа. Хэрбээ энээнэй ямар ушарһаа болоһыень батаа найдамтайгаар ойлгуулан үгөөгүй һаань, Мальта дипломатическа харилсаагаа Израильтай таһалха юм гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Израилиин эрьеһээ хэдэн зуутаад километртэ байдаг райондо Израилиин дээрмэшэ сэрэгшэдэй хэһэн харата муухай ябуулганууд Мальтын олониитын һанаае зобооно.

ДАМАСК

Израиль харата ябуулгаяа үргэлжэлүүлһээр

ТАСС

Декабриин 3-да Сириин — Израилиин фронт дээрэ Израилиин дээрмэшэ сэрэгшэд шэнэ харата ябуулга үүдхэһэн байна. Дамаскын сагаар 13 час 20 минутада Түбэй сектортэ Израилиин 3 бронетранспортёр Сириин бэхилэлгэнүүд тээшэ добтолхо һэдэлгэ хээ. Тингэбэшье ехэ буугай һомоор ундалуулхадаа, дайсан сухарижа баатаа болоо. Эндэ болоһон байлдаанай үедэ дайсан нэгэ бронетранспортёроо алдаа.

Израилиин һүйдхэлтэ ябуулгануудые хэһэнһээ уламжалан, фронтын хойто сектортэ буудалдаан болобо. Эндэ хоёр талаһаа артиллери, танкнууд хабаадуулагдаһан байна.

МҮРЫСЭДЭГ ОБЛАСТИИН ҺОНИН

ВЫСТАВКЭДЭ БЭЛДЭНЭ

Областиин уран зураашад байгша оной декабрь һарада Шэтэ хотодо нээгдэхэ выставкэдэ бэлдэжэ байна. Энэ выставкэдэ һайн дуранай уран зураашадай бүтээлнүүд гол түлэб табигдаха юм. Тус выставкэдэ һайн сэгнэлтэ абаһан уран бүтээлэй зохёолнууд «Ажалда алдар соло» гэһэн выставкэдэ табигдахаар хараалагдана. Тиимэ выставкэ 1974 ондо Москва хотодо болохо юм.

Һайн дуранай уран зохёолшодой эрхим зурагуудые Суздаль хотын арадай творчествын музей абахаар түсэблэнэ. Тиихэдэ зарим бүтээлнүүд Германиин Демократическа Республикада харуулагдахаар түсэблэгдэнхэй.

ОКРУГОЙ ЧЕМПИОН

Баяр Жамбалов СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхоздо хорёод жэлдэ хонишоноор хүдэлжэ, ажалай баян дүршэлтэй болонхой. Хонин ажалда хүдэлһэн 19 жэлэй турша соо энэ нүхэр 19 мянга шахуу хурьга түлжүүлһэн, 70 мянга гаран килограмм нооһо хайшалаа гээд ажахын мэргэжэлтэд тодорхойлно.

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы жэлдэ Баяр Жамбалов бүри һайнаар ажаллаа. Тэрэнэй отарын 100 эхэ хонин бүриһөө 122 хурьган абтажа, гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэбэ. Тиихэдэ хонин бүриһөө 4 килограмм 640 грамм нооһон хайшалагдаа. Тингэжэ Баяр Жамбалов Агын национальна округой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, «Урал» мотоциклаар шагнагдаһан байна.

Округой суута хонишон үбэлжэлгэдэ эрхимээр бэлдээ. Отарын хонишодой хүсөөр 450 центнер үбһэн, зелёнко, бэлэдхэгдээ. Хото, хорёонь бүри эртүүр заһабарилагдаа һэн. Малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхим амжалта туйлаһан Баяр Жамбаловта Ажалай Улаан Тугай орден һаяшаг барюулагдаба.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

Ононой районой ажахынуудай һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ амжалтатай һайнаар ажаллажа байна. Тэдэнэр байгша ондо гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө 15 процентээр үлүүлэн дүүргэнхэй.

Гүрэндэ һү худалдалгаар эндэхи «Путь к коммунизму» колхозой һаалишад эрхим һайн дүнгүүдтэй. Жэл соо 5200 центнер һү худалдаха түсэбтэй байбал, тэдэнэр 6356 центнер тоһоной заводто оруулаад байна.

Тус районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалиин нэгэдэхи фермэ һү һаалгаар түрүүлжэ ябана. Жэлэй эхинһээ хойшо энэ фермын һаалишад үнеэн бүриһөө 2247 килограмм һү абаһан байна. Тиихэдэ энэ колхозой хоёрдохи фермын һаалишан Г. Г. Беломестнова ноябриин 10-да үнеэн бүриһөө 3016 килограмм һү һааһан байба.

УЯЛГАЯА ШЭНЭЛБЭ

Петровск-Забайкальский хотын металлургическа заводой прокатна цехэй коллектив байгша оной түсэбһөө гадуур 2400 тонно прокат гаргаха гэһэн социалис уялга жэлэй эхиндэ абаа һэн. Цехэй хүдэлмэришэд хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ шадаа.

Тус цехэй коллектив арга боломжонуудаа тоолоожо үзөөд, абаһан уялгадаа хубилалта оруулха гэжэ шиидэбэ. Тиигэжэ энэ цехэй хүдэлмэришэд жэлэй дүүрэтэр үшөө 2600 тонно прокат Эхэ орондоо үгэхэ гэһэн зорилго табиһан байна.

Мастернууд Григорий Захарович Быченко, Юрий Михайлович Трусов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд цех соогоо эрхим дүнгүүдые туйлана.

МОДОШОДОЙ АМЖАЛТА

Хёлгын леспромхозой Николай Николаевич Лягушенко гэгшын ударидадаг томодхогдоһон бригада область дотороо булта̇нһаа түрүүлэн энэ жэлэй түсэб болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргэбэ. Тэрэ бригадынхид жэлэй түсэбһөө гадуур 12,5 мянган кубометр модо ороной шэнэ бариганuудта эльгээһэн байна.

Н. Н. Лягушенкын бригадатай мүрысэдэг Николай Андреевич Ларионовой бригада баһал һайн үрэ дүнгүүдтэй. Энэ бригадын гэшүүд октябрь һарын түсэбһөө гадуур 735 кубометр модо бэлэдхээ.

Тиихэдэ А. И. Полуэктов, А. М. Ковалев, А. К. Арефьев гэгшэдэй бригаданууд, жолоошод Г. Ковалев, Н. Токмаков, Г. Козлов болон бусад баһал һайнаар хүдэлжэ, ажалай ехэ бүтээсэ туйлана.

«Забайкальский рабочий» газетэһээ абтаба.

ЕХЭ БАЛЕДЭЙ ҺУРГУУЛИИН 200 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Баледэй искусство — манай орон дотор ехэ һайшаагдадаг. Соведүүдэй ороной хореографи «Ехэ балет» гэжэ дэлхэй дээрэ суурхадаг. Совет хореографиин элитэ ажал ябуулагшадай туйлаһан амжалтануудай, балетнэ һургуулиин баян ёһо заншалнуудаар тэрэ ниитэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө.

Москвагай академическа хореографическа училищиин ойн баяр — ороной баледэй театрнуудай, училищинуудай, хатарай ансамбльнуудай, совет искусствын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй ехэ һайндэр. Совет баледэй олон илалта, туйлалтанууд М. Плисецкая, О. Лепешинская, Р. Стручкова, И. Моисеев, А. Мессерер, Н. Фадеечев болон бусадай нэрэнүүдтэй нягта холбоотой.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: училищиин һурагшад Галина Меселкина, Виктор Илюхин, Валентина Козлова ба Владимир Кириллов гэгшэд хэшээлдээ; училищи дүүргэжэ гараһан СССР-эй арадай артистнар, СССР-эй Ехэ театрай артистнар Е. Максимова ба В. Васильев; хэшээл дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ДУЛААРАД ГЭҺЭН ААД...

Үнгэрһэн ноябрь һарын һүүлшын арбан хоногто республика доторнай хээзээ хэзээнэйхиһээ дулаан байба. Ушарынь хэлэхэдэ, баруун зүгһөө дулаан агаар ерэжэ дулаарһан, хаа хаанагүй саһаншье ороһон байгаа.

Арбаад хоногой туршада дунда зэргээр хойто аймагуудта 8—14, хадада 15—19 градус хүйтэн байһан. Энэнь үнгэрэгшэ жэлнүүдэйхиһээ 3—9 градусаар доошоо байһан зэргэтэй. Иимэ дулаан үдэрнүүд 1971 ондо республика доторнай үзэгдөө һэн.

Зарим үдэрнүүдтэ республикын нютагуудта 0—3 градус дулаан, урда болон хойто аймагуудта 4—6 градус дулаан болоһон байба.

Үнгэрһэн арбан хоногто һүниндөө 18—25, хойто аймагуудта ноябриин 25-най һүни 30—30 градус хүйтэн үзэгдэһэн байгаа. Мүн энэ үе соо үдэр бүри шахуу саһан орожо, тала дайда үргэлжэ саһан хунжэлдөө ороһон байна. Хурамхаанай, Баргажанай, Хойто-Байгалай аймагуудта ноябриин һүүлшын арбаад хоногто 11—20 сантиметр хүрэтэр саһан ороһон байба. Прибайкалиин аймагай хубшэдэ 49 сантиметрэй саһан оробо. Ахын, Түнхэнэй, Захааминай аймагуудай баруун-урда захаар, мүн зарим нютагуудта, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Сэлэнгын аймагуудта 12—17 сантиметр саһан ороо. Энэнь нормоһоо 8—10 сантиметрээр үлүү болоно. Республикын бусад аймагуудта 8—10 сантиметр саһан оронтоо.

Арбаад хоногой туршада газарай хүрьһэн 50—70 сантиметрээр доошоо хүрэһэн байба.

Үнгэрһэн үе соо бага зэргээр һалхилаашье һаа, арбан хоногой һүүл багаар секундын 10—14, зарим нютагуудта 20 метр хүсэтэйгөөр һалхилаад абаба.

Л. ГОНЧАРОВА, агрометеоролог.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Партийна конференцинүүд» — түрүү бэшэг. «Шиидхэхы жэл — эршэтэ ажал» — сутлуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Болбосорол» — Л. Левченкын очерк. «Колхозой Устав — колхозой ажабайдалай хуули ёһо» — В. Сахаровскиин статья. Түрэл орондомнай.

Гурбадахи хуудаһанда: уншагшадай бэшэгүүдээр бүридхэгдөө.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Инаг дуран тухай тууҗа» — В. Найдаковой рецензи.

СЭНХИР ЭКРАН

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА «Орбита» харуулна:

14.35 — Һүүлэй һонин. 14.45 — Үхибүүдтэ — «Эдир спортсменүүдэй дардам зам». 15.15 — «Дуун, дуун» — харниин артистнарай концерт. 15.45 — «Днепровские рубежи» — телевизионно очерк. 16.20—16.30 — Забһарлалга. 16.30 — Азербайджанай ССР-эй арадай артист М. Магомаев дуулана. 17.50 — Үнгэтэ телевидени. «Достояние республики» — уран һайханай фильм (2-дохи сери).

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА «Орбита» харуулна:

19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Үнгэтэ телевидени. «Хүгжэмэй почто» — 20.00 «Латвиин ССР Эхэ орондоо элидхэнэ». Латвиин компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Э. Воос дамжуулгада хабаадалсана.

Улаан-Үдэ харуулна:

20.50 — Һурагшадта «Хонхо» гэжэ телевизионно журнал харуулагдаха (буряадаар). 21.10 — Телепанорама. 21.30 — Пропагандистнар ба марксизм-ленинизм шудалагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 21.50 — «14-дэхи параллельдэхи һүни» — уран һайханай фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА Улаан-Үдэ харуулна:

19.00 — «Ээм ээмээ тулалсан» уран һайханай фильм.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» ноябриин 30-да Калининград хотодо үнгэргэгдэһэн 33-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени эгсолбо.

«Спортлото»: Хэншье зургаан номер таагаагүй. Табан номер тааһан хүнүүд — 4.447 түхэриг, дүрбэн номер таагшад — 76 түхэриг, гурбан номер тааһан хүнүүд 4 түхэриг абаха байна.

«Спортлото-2»: Нэгэшье хүн зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад — 2.229 түхэриг, дүрбэн номер тааһан хүнүүд — 42 түхэриг, гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха.

33-дахи тиражай шүүбэринүүд декабриин 11-һээ январиин 10 болотор түлэгдэхэ юм.

Удаадахи тираж декабриин 10-да Усть-Каменогорскдо үнгэргэгдэхэ байна. (ТАСС).

САГАН УЛАРИЛ

Республикадамнай мүнөөдэр үүлэтэйшэг байха. Урда аймагуудаар, Байгалай эрьеэр багахенаар саһан ороха. Баруун тээһээ секундын 5—9 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 20—22, үдэртөө 11—13 градус хүйтэн болохо гэжэ Улаан-Үдын авиаметеостанци мэдээсэнэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1973 оной декабриин 7. 4-дэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н 03704. Заказ № 0044